

תשובה

דעת ארת
אלקין אביך
ועבדהו

פטרון מערכת דעהו:

נתנדב לע"נ הרה"ח זאב ב"ר משה ע"ה
וזו' האה"ח מרת פעריל ב"ר טובי' ע"ה

גליון קמו - יום הכיפורים - שנת תשפ"ד

גליון מוגדל
ליום כיפור

גליון מיוחד לבחורי חמד • ערוכים מתוך משנתו של כ"ק מרן רבינו שליט"א

משנת החסידות

ביאורים ויסודות מורחבים בתורת מרן הבעש"ט ותלמידיו זיע"א

שיעור על עשי"ת ויום הקדוש
(שנת תש"פ)

מסילת המועד

שיעורי השקפה ומוסר בדרך החסידות

נכנס לפני ולפנים:

יום כיפור מתגלה
הפנימיות וה'לפני
ולפנים' של כל יהודי

עמוד ז'

ביום צום

כיפור

יחתמון:

קדושת

ישראל

מתגלה אצל

החתימה ביום

הכיפורים

א. תשובת השנה: המתקת הדינים ע"י כח התשובה בחודש תשרי

בימים הנוראים עוסקים להמתיק את הדינים בשורשם | העלאת הדינים למעלה ע"י שמכירים סיבת העונשים, ועי"כ חוזרים בתשובה | ריבוי התפילות בר"ה גורם להמתקת הדינים | ראש השנה הוא 'יום תפלה', ולכן נברא בו האדם שכל מהותו הוא 'מתפלל' | עשי"ת ויום הכיפורים הינם מדרגה נוספת להמתקת הדין שנעשה בר"ה, בהתהפכות העון לזכות ע"י ביטול כח הרע שגרם החטא | ע"י התשובה מתגלה חלק הטוב שבעבירה גופא, וממילא היא מתהפכת לזכות | תכלית החטא היא שלאחר התשובה יתגלה יותר כבוד שמים ע"י ה'צד שכנגד' | 'כי כשלת בעונך' - התשובה באה מנח ההכרה בסיבת מכשולי האדם

ב. תקופת השנה: שלשה אופני המתקה בשלשת המועדים שבחודש תשרי

'תשובה תפלה וצדקה' מכוונים כנגד ר"ה יוהכ"פ וסוכות, וכנגד צדיקים רשעים ובינונים | חטאי הצדיקים אינם אלא חסרון בדביקות, ותיקונם ע"י עבודת התפילה בר"ה | עבודת הבינונים היא עיקר התשובה ביום הכיפורים | ביכולת הרשע לשנות את מהותו ולהיות צדיק | 'צדקה תציל ממות' - בכח מידת החסד של אברהם אבינו מתקרבים גם הרשעים אל הקדושה | בחג הסוכות יכולים גם הרשעים להיתקן | ביותר ב'יום ערבה', וזהו החותם לטובה בהושענא רבה | שלשת הספרים וסוגי החתימה הם הכנה אל היחוד של שמיני עצרת הכולל את כל נשמות ישראל

ג. ממעמקים קראתיך: גילוי עומק נשמות ישראל ביום הכיפורים

בעשי"ת מתגלים מעמקי נפש האדם - ועמך כולם צדיקים | כדרך שיש סוגיות שאי אפשר ללמודן כי אם ביגיעה רבה, כך יש נשמות שצריכים עמל רב כדי למצוא את נקודת הצדיק שבהם | מעלות הבינוני על הצדיק וחתימתו ביוה"כ דייקא | ע"י ה'חילא יתיר' מתגלה עומק הנפש שאינו מסוגל כלל לחטוא | הצדיק מברר את הרע ע"י הפרישה ממנו - דעת בני אדם | דרגה נעלה מזה היא לגלות שאין מציאות של רע כלל - דעתא דקוב"ה | הקב"ה משפיע דעת זו כדי לסייע את הבינוני במשפטו | הנצרך לסייעתא דשמיא מוכטח יותר בהצלחתו | הבינוני מוכרח לסמוך על הקב"ה בלבד, ובזה הינו עדיף על הצדיק | ביוהכ"פ מתגלה דעת הקב"ה המהפכת את הרע לטוב - 'אחת בשנה'

א.

תשובת השנה: המתקת הדינים ע"י כח התשובה בחודש תשרי

שורש התשובה ע"י שמעלים את הדינים לשורשם, להכיר סיבת העונשים למטה

ואכן עבודת התשובה מוקשרת מאד לענין המתקת הדינים בשורשם. שהרי ענין העלאת הדינים למקורם למעלה, היינו שיעמוד האדם על מקור ושורש הטעם לכל הדינים ההווים כאן למטה, וכגון שיתבונן בשורש כל הגזירות הנעשים בעולם, לטב ולמוטב, והוא עומד על כך שבודאי לא באו במקרה ח"ו, אלא ישנם סיבות גדולות לכולם, כי תלויים המה במעשי בני האדם, בריבוי זכותם וההיפוך ח"ו, ולפיהם נידונים בני העולם בראש השנה על כל אשר ימצא אותם במשך ימות השנה הבאה. וע"י הכרה זו שמבין את טעם כל הדברים האלו, הוא שב אל בוראו ומטיב את דרכיו, והוא חוזר בתשובה על כל מעשיו אשר לא טובים המה, וע"י נמתקים הדינים שעליו. ונמצא שהתשובה הוא דבר אחד עם המתקת הדינים בשורשם, והיינו להבין מה שמרמזים

בראש השנה עיקר ההשתדלות היא לצאת זכאי בדיון

כי הנה ביום ראש השנה שבו ספרי חיים וספרי מתים פתוחים לפניו (ר"ה לב):. עבודתנו היא ההשתדלות לצאת זכאים בדיון ולהיכתב ולהיחתם לאלתר לחיים. והנה כדי להצטרף לפניו בדיון צריך האדם לשוב בתשובה שלימה על כל עוונותיו שחטא במשך השנה, ומצד זה נחשב יום ראש השנה כהמשך לעבודת ימי חודש אלול שהיוקבע לזמן תשובה, וכמו כן הוא חלק מעשרת ימי תשובה. ומצד זה עבודת היום הנורא הזה סוכבת על מצות התשובה, אך עבודה זו אינה מצד עצם התשובה, אלא מצד חלק ההמתקה המתהווה על ידה, שעי"י יזכה האדם לזכות בדיונו.

עבודת הימים הנוראים - המתקת הדינים בשורשם

שוכה ישראל עד ה' אלקין כי כשלת בעונך (הושע יד, ב). לכאורה יש להבין מדוע הוצרך הנביא להוסיף טעם לדבר התשובה ולומר 'כי כשלת בעונך', שבפשוטו הוא ללא צורך, שהרי הדבר פשוט שאם נדרש לשוב בתשובה אין זה אלא מפני שנכשלו בעון וחטא. וכדי ליישב זאת נקדים תחילה ביאור יסודי בעבודת הימים הקדושים האלו. הנה נודע שימים האלו הם ימי הדין, המתחילים בראש השנה שהוא יום המשפט, ומסתיימים ביום הכיפורים, שהוא יום כפרת עוונות, ושניהם נכללים כאחד בכלל עשרת ימי תשובה. וכדי למתק את הדינים המתעוררים בימים הללו יש עבודה גדולה ב'המתקת הדינים', שלפי דברי האר"י ז"ל היא נעשית דוקא ע"י שמעלים אותם לשורשם למעלה, ששם הרי הכל טוב, וממילא הם נמתקים שם במקורם. ובפרטות, הנה עבודת המתקה זו מסתעפת לשני שלבים הבאים בזה אחר זה.

פטרון הגליון - תשרי

נתנדב ע"י ידידנו הנכבד
מורה"ר צבי אביגדור באלזאם הי"ו
לע"נ אמו האה"ח פערל ב"ר משה יוסף ע"ה
נלבע"ע כ"ו תשרי תשנ"ד לפ"ק

ועבודה זו של המתקת עצם הדינים ממש, היא כללות עבודת עשרת ימי התשובה, שבימים הללו צריך האדם לשוב מעבירות שבידו בכח התשובה בפרט, ולא רק כהיכתימצי לזכות בדינו. וביותר באה עבודה זאת בעצם היום של יום הכיפורים, שבו מתעלים לעמוד על שורש העבירה גופא להמתיק אותה במקור שורשה למעלה, ועי"ז היא מתהפכת לזכות ממש

~

ובזה יש לפרש הפסוק שהתחלנו בו 'שובה ישראל עד ה' אלקיך, כי כשלת בעונך', ופירוש 'כי כשלת בעונך' היינו לומר, כי כל התעוררות התשובה באה מכח ריבוי המכשולים המתהווים אל האדם, כי כאשר יתבונן האדם שכולם לא באו אליו אלא מגרמת העבירות והחטאים, והם בלבדם הינם הסיבה האמיתית לכל הדינים שלמטה, אזי יתחיל לשוב בתשובה שלימה לפני קונו, וביותר יתבונן האדם שכולם לא באו אליו אלא מגרמת העבירות והחטאים, והם בלבדם הינם הסיבה האמיתית לכל הדינים שלמטה, אזי יתחיל לשוב בתשובה שלימה לפני קונו

אליו מלמעלה ע"י הדינים השורים עליו, וזוהו יתעורר לשוב בתשובה שלימה לפני קונו. וזהו ענין התשובה שביום ראש השנה הבאה כדי לזכות בדן, ולהמתיק את הדינים במקורם.

ריבוי התפילות בראש השנה והמתקת הדינים

ומכיוון שעיקר עבודת היום בראש השנה הוקבעה על המתקת הדינים, לכן תיקנו בו תפילות רבות, כי התפילה מועלת גם היא להמתיק את הדינים. ואכן חלק גדול מהתפילות שביום זה מיוסדים על עצם המתקת הדינים, כי כאמור זהו טעם שמרבים בו להתפלל, כי גדול כח התפילה שממתקת את הדינים מעל האדם ומכללות העולם. וביותר נאמר, שמאחר שנקודת היום היא המתקת הדינים הנעשית בכח התפילה כאמור, לכן יש לומר שגם עיקר גדר היום הוא בזה - שהינו יום תפילה, פירוש שכל עצמותו ומהותו הוא תפילה.

זהו גם מכח בריאת האדם בו - שכל מהותו הוא 'מתפלל'

ודבר זה מתבאר ג"כ מצד מה שנבאר בו האדם, וכמו כן בכל שנה מתחדשת בו יצירת האדם, וחזונו שגדר מציאות האדם הוא אשר הוא 'מתפלל', וכמו שכינו אותו חז"ל (ב"ק ב.) בלשון 'מבעה', ואמרו (ש"ס ג.) ד'מבעה זה אדם', וילפינו לה מדכתיב (ישעיה כא, יב) 'אם תבעינו בעיני', שהוא לשון תפלה, הרי שהגדריו חז"ל את מהות האדם על כח התפילה שניתן בו. [ורמז נפלא נתן בדבר בספר 'בן יהוידע' (סנהדרין קי. ד"ה זה ממונו), שכאשר תמלא אותיות 'אדם' כזה, א"לף ד"ל מ"ם, תמצא שהמילוי לבדו הם אותיות 'מתפלל'. הרי שדבר זה נכלל בעצם שמו של האדם, שכל מהותו ועצמותו הוא בזה שהינו 'מתפלל'].

וביותר מצינו שכל תכלית בריאת האדם בעולם היתה כדי שיבוא ויתפלל על הגשמים, וכמו שנאמר בתורה (בראשית ב, ה) 'וכל שיח השדה טרם יהיה בארץ, וכו' כי לא המטיר ה' אלקים על הארץ, ואדם אין לעבוד את האדמה, ופירש"י: מה טעם לא המטיר, לפי שאדם אין לעבוד את האדמה, ואין מכיר בטובתם של גשמים. וכשכבא אדם וידע שהם צורך לעולם, התפלל עליהם וירדו, וצמחו האילנות והדשאים, עכ"ל. הרי שעיקר סיבת בריאת האדם היתה כדי שיתפלל להש"י ויתבקש רחמים מלפניו שיוריד מטר לעולמו להחיות נפש כל חי, ונמצא שזו היא עצם כל מהותו וישותו. עכ"פ נתבאר שיום בריאת האדם בראש השנה מיוחד לכח ולעבודת התפילה. וזהו השלב הראשון באופן המתקת הדינים המתעוררים בימים האלו של ראשית השנה.

מצד המתקת הדינים שבר"ה עדיין לא בטלו העבירות עצמם

והנה עתה אחר שכבר המתקת הדינים מכח עבודת

היום הנשגב של ראש השנה, וכבר זכינו שיצא כאור משפטנו, צריכים אנו לעלות ולבוא למדרגה נוספת של המתקת הדינים בשורשם.

והוא, כי הנה לפעמים יתכן שיהא האדם נחשב עדיין לחוטא, ומצד הדין נכון היה לגזור עליו דינים ועונשים, אלא שהוא המתיק אותם ע"י התפלה שהתפלל לאלקינו וביקש רחמים ותחנונים מלפניו. אך בזה נמצא שעצם העון עדיין קיים בעולם, אלא שבכל זאת ישנו כמה עצות שסוגלותן לעורר שיהיה הקב"ה את נשמות ישראל במדת הרחמים, על אף שעדיין לא נמחלו העוונות.

כח התשובה הוא החזרה אל השורש ממש, והופך את הזדונות לזכות

אמנם דבר זה אינו גמר הדין, ועדיין צריך להתעלות עוד, ולהמתיק את שורש הדינים ממש, עד שלא יישאר החטא והעון כלל במציאות. וזה ענין התשובה עצמה, והיינו באופן שעושים העיקר מעצם עבודת התשובה, ובכך היא מביאה לידי מחילת עוונות גמורה. וביותר נעשה כן ע"י תשובה המאבה המהפכת את הזדונות לזכיות (ימא פו.). אשר בכך מתתקנים החטאים עצמם שגרמו אל הדינים, ובה נמתקים הדינים בשורשם לגמרי. ואכן זהו עצם מהות התשובה, שהיא מלשון שיבה וחזרה אל השורש, והיינו לומר שהדינים עצמם מכח עוונות האדם, והשתלשלו למטה עד שנתהוו מהם גזירות ועונשים בפועל, יחזרו תהיה למעלה ויטמרו במקומם ע"י מצות התשובה.

עשי"ת ויום הכיפורים הינם מדרגה נוספת להמתקת הדין שנעשה ברא"ה

ועבודה זו של המתקת עצם הדינים ממש, היא כללות עבודת עשרת ימי התשובה, שבימים הללו צריך האדם לשוב מעבירות שבידו בכח התשובה בפרט, ולא רק כהיכתימצי לזכות בדינו. וביותר באה עבודה זאת בעצם היום של יום הכיפורים, שבו מתעלים לעמוד על שורש העבירה גופא להמתיק אותה במקור שורשה למעלה, ועי"ז היא מתהפכת לזכות ממש.

התהפכות העון לזכות ע"י ביטול כח הרע שגרם את החטא

ולהבין קצת את עומק המהלך של התהפכות הזדונות לזכיות, נאמר, כי הנה כל עבירה ועון שעושה האדם נמשכת הרי אמאיו מידה הטבועה בנפשו, אשר מעיקר הדין היה צריך להשתמש בה לעשיית טוב, אלא שלמעשה השתמש בה אל ההיפך, ומכח זה נפעל החטא. והוא אף שבפועל יצא דבר רע, הנה מכיון ששורשו הוא טוב, לכן יונק העון את חיותו מהניצוץ הטוב של אותה המידה שהשתמש עמה לרע. אמנם עתה ע"י התשובה מחזירים מידה זו לשורשה להיותה מידה נכונה בלבד בלי שייצא ממנה דבר לרע, ומגלים כי כל שורש המידה אינו אלא טוב בלבד, ובכך בטל

ב.

תקופת השנה: שלשה אופני המתקה בשלשת המועדים שבחודש תשרי

היינו ע"ד שכתוב (תהלים מב, ט) 'יומים יצוה ה' חסדו', שמסטרא דחסד אתא עננא דא, והחסד איל עם כולוהו יומין (שם ח"א מז.). ועד"ז אמרו חז"ל (תענית ט.) שענני הכבוד היו בזכות אהרן הכהן, איש החסד (זוה"ק ח"ג רפב.), הרי שעננים האלו הם בבחי' חסדים. וגם כל עצם חג הסוכות הוא זמן של חסדים, שבו מתנהג עמנו הש"ת בדרך של 'וימינו תחבבנו' (שה"ש ב, ו; זוה"ק ח"ג ריד.), ונמצא שמועד הלזה מכוון נגד עמוד הצדקה, המעברת גם היא את רוע הגזירה.

שלשה אלו הם גם לעומת 'צדיקים רשעים ובינונים'

יש לומר עוד ששלשה עניינים האלו מכוונים ג"כ לשלשת המדרגות שבשם ישראל: צדיקים רשעים ובינונים, הנזכרים בגמ' (ר"ה טז.), שלשה ספרים נפתחים בראש השנה, אחד של רשעים גמורין, ואחד של צדיקים

ממנה הרע שאחז בה, ונשארת בטוב וזכות לגמרי.

תכלית החטא היא שלאחר התשובה יתגלה יותר כבוד שמים ע"י הצד שכנגד'

וביותר מכך, יש לגלות ע"י התשובה שגם עצם הדבר שהאדם עובר את פי ה', יש לו שורש בצד הקדושה בבחינה מסוימת. והיינו שלאחר שהאדם כבר שב בתשובה, מעתה ניתן לומר, כי תכלית העון שנבשל בו האדם, והתועלת שיצא מהמרידה שומר במלכות שמים, היא בכדי שיחזור עתה בתשובה, ועי"ז יתרבה כבוד שמים באופן נפלא ביותר. וזה שמכיון שהחוטא הלזה כבר היה בצד האחר, בחלקו של הסט"א וחילוליותו, ועתה הוא בא לחזור בתשובה ולשוב לצד הקדושה, הרי זה שמשוהו מ'הצד הכנגד' נהפך להודות בכבוד שמים, והרי זה גילוי עצום יותר במלכות הש"ת, כשהמתנגד בעצמו מתבטל לפני אדון כל.

ואחר התשובה שעושה האדם על חטאיו, ניתן לומר למפרע, ששורש הסיבה שלכן הניחו לו מן השמים לבוא לידי חטא, והטעם שקבע הקב"ה את מציאות העולם באופן שיהא בו אפשרות לעבור על רצונו יתברך, הוא בכדי שאחר שישוב אותו אדם בתשובה לפני בוראו יתרבה כבוד שמים ביותר.

ע"י התשובה מתגלה חלק הטוב שבעבירה גופא, וממילא היא מתהפכת למצוה

ולפי זה, מאחר שדוקא כח החטא הוא שגרם להתגלות הנפלאה הלזו של כבוד שמים, לכן מכח התשובה והכרה זו נמתקים עצם הדינים והחטאים בשורשם. שהרי עתה נתגלה כי עצם העבירות שגרמו אל הדינים שורשם ג"כ בטוב, שעל ידם נפעל דבר גדול בעולם, והנה עי"ז הם מתמתקים גם בשורשם למעלה, ומתהפכים הזדונות לזכיות, והדינים לרחמים וחסדים.

'כי כשלת בעונך' - שהתשובה היא ע"י ההכרה בסיבת מכשולי האדם, ועי"ז שבים הם למקורם

ומכל הדברים האלו נלמד, כי תחילת מציאות התשובה באה מכח העלאת הדינים לשורשם למעלה, וכלומר ע"י שמתבונן האדם בכל הדינים והגזירות הנעשים למטה שהם בגורת ה' המשגיח אל כל יושבי הארץ, ומכח הכרה זו ישתדל להעלות אותם ולבטלם במקור שורשם למעלה.

ובזה יש לפרש הפסוק שהתחלנו בו 'שובה ישראל עד ה' אלקיך, כי כשלת בעונך', ופירוש 'כי כשלת בעונך' היינו לומר, כי כל התעוררות התשובה באה מכח ריבוי המכשולים המתהווים אל האדם, כי כאשר יתבונן האדם שכולם לא באו אליו אלא מגרמת העבירות והחטאים, והם בלבדם הינם הסיבה האמיתית לכל הדינים שלמטה, אזי יתחיל לשוב בתשובה שלימה לפני קונו, ועבודת להמתיק את הדינים בשורשם, וממילא יתהפכו הם לזכיות כאמור.

גמורין, ואחד של בינוניים. צדיקים גמורין נכתבין ונחתמין לאתרת לחיים, רשעים גמורין נכתבין ונחתמין לאתרת למיתת, בינוניים תלוין ועומדין מראש השנה ועד יום הכיפורים, זכו נכתבין לחיים, לא זכו נכתבין למיתת.

חטאים של צדיקים אינם אלא חסרון בדבקות, ולכן תיקונם בא ע"י עבודת התפלה

וביאור ענין זה ע"פ דרכנו הנ"ל הוא, כי הצדיק שדינו נכתב ונחתם בראש השנה, אינו שבוודאי גם הוא צריך לחזור בתשובה, שהרי 'אדם אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא' (קהלת ז, כ), מכל מקום בפשטות הרי לכאורה הצדיק אינו חוטא, ואין לו בעצם עבירות ממש שעליו לשוב בתשובה עליהם. כי החטאים שהוא אכן נכשל בהם אינם בגדר חטאים דעלמא, אלא הינם רק חסרונות דקות לעומת דרגתו הנעלה בעבודת ה', כגון איזה

חסרון בדרגה העצומה של הדבקות המתבקשת ממנו. אך כיון שחטאים האלו אינם בגדר עון וחסא ממש, אלא הם כמו התנתקות קצת מדביותו הנפלאה בכורא עולם, הנה ע"ז באה עבודת התפלה שביום ראש השנה, שתפילה היא לשון חיבור והתקשרות, ועל ידה מתעלה הדבקות אל מדרגה ג' עלית יותר של דבקות והתקשרות בהקב"ה מכפי שהיתה לו עד עתה, וע"ז נתקנים פגמיו הדקים, שאם עד עתה לא עמד הצדיק בכל עת ממש במדרגת התפלה, הנה זהו תיקונו - שעליו להשתדל בעבודתו לבוא יותר ויותר אל מדרגה זו. ועכ"פ נמצא שעיקר עסקו של הצדיק בימים האלו הוא בעבודת התפלה והדבקות, וזוהו מדרגת ראש השנה - יום התפלה כאמור, ועל כן נכתב ונחתם הצדיק ביום הזה לאלתר לחיים כספרו של צדיקים גמורים.

עבודת הבינוניים היא התשובה הפשוטה - דרגת יום הכיפורים

וספרו של בינוניים מכוון נגד יום הכיפורים, שהרי מדרגת הבינוניים היא שיש בהם ג"כ עוונות שצריכים הם לשוב בתשובה עליהם, ועל כן הם תלויין ועומדין עד יום הכיפורים, שהוא יום התשובה, ועיקר התשובה ע"פ הפשט היא לבינוניים שבאו לידי חטא, ועתה ע"י ששבים מעוונותיהם ביום הזה באים המה אל תיקונם, ונחתמים גם הם לחיים מכח אור התשובה המאיר בעצם יום הקדוש.

נ'כתבים ונחתמים למיתה' - היינו שמפרידים את הרשעים מהיחוד של שמיני עצרת

אך ספרו של רשעים גמורים שנכתבין ונחתמין למיתה רח"ל, מכוון כנגד חג הסוכות, שהוא עמוד הצדקה כנ"ל. והביאור בזה, כי הנה מה שהרשעים נכתבין ונחתמין לאלתר למיתה, היינו לאוהרה שמסלקים אותם לגמרי מן הקדושה, וכאילו שהניח הקב"ה כביכול עליהם חותם של רשעות, וגמר שאנשים אלו הם מפת הרשעים שאין להם שייכות כלל לחלק הקדושה.

ועומק טעם החותם הזה, הוא בכדי שלא יעכבו הרשעים האלו בעד היחוד הנשגב הנפעל בשמיני עצרת מכח כלליות העבודה של חודש תשרי, שהרי הרשעים במעשיהם ובגודל רשעותם מפריעים את היחוד זה. ולכן נחתמים הם בחותם של רשעות, לומר שמופסקים הם לגמרי מענין היחוד הזה, ואין ביכולתם לעכב כלל בעדו.

ביכולת הרשע לשנות את מהותו ולהיות צדיק
אמנם בכל זאת שנחתם האדם להיות רשע וכאילו נפרד הוא מצד הקדושה, אין זה אומר שאין לו שום תקוה ח"ו, אלא הכוונה בזה הוא שכל עוד שהוא בגדר רשע, עלול הוא לבוא שוב לידי כל החטאים העושים אותו לרשע, ועל כן אין לו שייכות אל הדברים הנעשים במחנה הקדושה, כי הוא מהות של חוטא ורשעות. אך עדיין בידו לשנות את מציאותו ומהותו לגמרי, ויש לו האפשרות לעשות שינוי עצום בכל עצמותו וישותו, ולהיות אדם אחר ממה שהיה בתחילה, ואזי הוא מתהפך

להיות צדיק גמור, וזוכה שוב להיכנס בחלק הקדושה להיות מאלו המקבלים את פני השכינה.

'צדקה תציל ממות' - בכח מידת החסד לקרב לקדושה גם את הרשעים

והנה דבר זה שעל ידו יכול אפילו הרשע להתהפך לטוב, אע"פ שכבר נחתם הוא ברשעותו והושם כבר בגדר 'נחתם למיתה', בא ע"י כח הצדקה, דכתיב בה (משלי י, ב) 'צדקה תציל ממות', שגדול כח הצדקה שיכולה להציל גם אלו שירדו לבור שחת למקום המיתה, ולהעלותם מעומק שפלותם. ודבר זה נשפע מכח אברהם אבינו שפתח את שער החסד בעולם, עד שאפילו האומות שנדחו לגמרי מן הקדושה יוכלו גם הם להתגייר ולהתקרב על ידו אל הקדושה. וכמו כן נמשך שער זה גם אל הרשעים מבני ישראל, שאע"פ שכבר נחתמו למיתה מגודל רשעותם, הנה ע"י מידת החסד יכולים גם הם להתעלות ולצאת ממות לחיים.

'תקות חוט השני' - השער שפתח אברהם אבינו לכל באי עולם

ואכן הדבר נראה לעינים, שגם הגויים, וכן רשעים מחללי שבת, והעוברים על עבירות חמורות, ואפילו על עבירות שבין אדם לחברו, מכל מקום יש להם נטייה למידת החסד, והם מבינים את מהות מידה זו יותר מכל שאר ענייני הקדושה, ולפעמים יבואו גם הם לעטוף בעצמם במידה זו. הרי שמידת החסד היא כמין 'פתח תקוה' שיכולו אפילו הרשעים להתקרב על ידה אל הקדושה. והוא בחינת 'תקות חוט השני' שנאמר לגבי רחב (יהושע ב, יח), וביאר בה בזה"ק (ע"י ח"א רמא: ליקו"ת יהושע שם), שזה קאי על השער שפתח אברהם אבינו לכל באי עולם, והיא נותנת האפשרות לכלום להתקרב על ידה להקב"ה.

בחג הסוכות יכולים גם הרשעים להיתקן
וזהו שהג הסוכות מכוון כנגד ספרו של רשעים גמורים, והיינו שבו גנוז שורש תיקונם, כי בכח סגולת החסד המתגלה במועד חג הסוכות - שעניינו בחינת צדקה וחסד כנ"ל, יכולים גם הרשעים להיתקן, ולשוב ולהתעלות למחנה הקדושה.

החותם ביום הושע"ר לטובה - נגד החתימה הרעה הקודמת

ומהאי טעמא ישנו חותם נוסף ביום הושענא רבא כדאיאת בזה"ק וספה"ק, כי אז לאחר שנמשכו החסדים בכל ימי הסוכות משיגים חתימה טובה גם לרשעים, כי עתה התעוררה תקוה לרשע, שיוכל גם הוא להתקרב אל הקדושה, ולהיכתב ולהיחתם בחותם טוב לפני הקב"ה, והוא תיקון החותם הרע שנחתמו הרשעים בראש השנה.

נקודת משיח מתעוררת ע"י מדת החסד

והנה תקוה זו באה מצד נקודת משיח הקיימת בכל איש ישראל, ואשר מצדה עתיד כל אדם לבוא בודאי אל תיקונו, ונקודה הזאת מתגלה ע"י מדת החסד. ונראה כן

ג.

ממה שרדף אברהם אבינו - שורש מדת החסד - אחר המלכים בכדי להציל את לוט (בראשית יד, יד-טז), וטעם רדיפה הזאת היה מכיון שנכללה בלוט נשמת משיח, והיא ניצלה ע"י אברהם מקור החסדים, שבכוונו לעורר נקודה זו. וכמו כן ניצל לוט מהפיכת סדום בוכות מידת החסד שלמד מאברהם אבינו, ובזכותו של אברהם כנאמר במפורש (שם פסוק כט) 'ויזכור אלקים את אברהם - וישלח את לוט מתוך ההפכה'. הרי מבואר שהצלת נקודת משיח מכל הקליפות המסבכות אותה, ואופן התקרבותה אל הקדושה, באה ע"י החסד שהשפיע עליה אברהם אבינו, ובכח זה היא מתגלה וניצולה מידי כל המעיקים אותה ומעלמיים עליה.

ועל כך אמר דוד המלך, שורש נשמת משיח היוצא מחלציו, 'אך טוב וחסד ירדפוני כל ימי חיי' (תהלים כג, ו), כלומר שבכח הטוב והחסד לרדוף אחרי, והיינו לעורר את התגלותה של נקודת דוד משיח. ועד"ו כתוב (שם יח, נא) 'מגדיל ישועות מלכו, ועושה חסד למשיחו'.

'יום ערבה' - גם באלו שאין בהם טעם וריח נמצאת נקודת משיח

ונקודת משיח זו היא המתעוררת בהושענא רבא, וימא דודו מלכא משיחא. והוא נקרא בפי חז"ל 'יום ערבה', לרמז שאף בעת שנקודה זו עומדת תחת שליטת הרשעים, והינה במצב של ערבה - שאין בה טעם וריח ויק"ר ל, יב), בכל זאת עומדת היא להיתקן ולצאת מעומק גלותה ע"י מידת החסד והצדקה של אברהם אבינו המתגלה בחג הסוכות.

שלושת הספרים וסוגי החתימה הם הכנה אל היחוד שביום שמיני עצרת

הרי נתבאר כי שלושת אלו, תשובה תפלה וצדקה, שבכוחם להמתיק את הדינים ולהעביר את רוע הגזירה, הינם מכוונים נגד ראש השנה יום הכיפורים וסוכות, והם מכוונים נגד שלשה הספרים הנפתחים בראש השנה, לצדיקים בינוניים ורשעים.

והנה אחר כל המתקות האלו בא יום שמיני עצרת, שהוא היום שבו נעשה היחוד הגדול בין כנסת ישראל להקב"ה, וביחוד נשגב זה נכללים כל נשמות ישראל שכבר באו אל תיקונם, שמכוחם נעשה היחודא שלים' ביום הזה. ויש לרמז, והנה כתב הרה"ק המגיד מקאונץ ז"ע שליוס שמיני עצרת כיוונו חז"ל (תענית ח, ב) בהפליגם את מעלת 'יום הגשמים', על שם שבו מתפללים על הגשמים. והנה 'גשם' נוטריקון ג' שם, 'שם' בגימ' 'ספר', הרי ג' ספר, וזה רומז לג' הספרים האמורים המתאחדים כאחד ביום היחוד הזה, שמכח האחדות שבין אלו השלשה נמשך היחוד הגדול של שמיני עצרת.

ועל יום הזה נאמר (משלי לא, כה) 'תשחק ליום אחרון', המורה על השמחה הנפלאה הבאה מכח היחוד שביום האחרון של ימי החג, וכמו כן 'תשחק ליום אחרון' ע"כ עולה כמנין 'שמיני עצרת' (חסר יו"ד), ושמהו זה כוללת כל הנשמות המתקרבות ובאות להיכלל ביחוד הגורא של היום האחרון.

ממעמקים קראתיך: גילוי עומק נשמות ישראל ביוהכ"פ

סברותיהן ולהמתיק וליישב כל הקושיות המתעוררות בהן, ובלי העמקה יתרה לא נמצא דינו ורגלינו בבית המדרש. ושורש הדבר הוא מפני שבמדרגת התורה ישנו עומק גדול, אשר צריך האדם להתייגע בו הרבה וללמוד בעמקות, ובדרך 'חילא יתיר', עד שיוכה לעמוד על אמיתה של תורה.

כמו כן יש נשמות שצריכים להעמיק הרבה כדי למצוא את נקודת הצדיק שבהם

וכדרך שהוא בענין התורה, כן הדבר לגבי נפש איש הישראלי, שהרי כל נשמה מישראל היא חלק מחלקי התורה, וממילא כל מה שיש בתורה יש גם בנשמות ישראל. כי הרי באמת כל יהודי הוא בגדר 'צדיק', וכמה דכתיב (ישעיהו ס, כא) 'ועמך כולם צדיקים'. אלא שיש

הנפש של נשמות ישראל, שיש בהם עומק גדול, עומק לפנים מעומק, ובעשרת ימי תשובה מתעסק הקב"ה לגלות את מעמקי נפשם, והוא דורש את מעמקים אלו של כל הנשמות, ע"ד 'זה דור דורישו מבקשי פניך יעקב סלה' (תהלים כד, ו), הרי שיש צורך לדרוש את עומק הנשמות של בני ישראל המושרשים ביעקב אביהם.

ישנו סוגיות שאי אפשר לעמוד עליהם כי ע"י גיעה רבה

משל למה הדבר דומה, לעסק ולהתעמקות בים התלמוד ובסוגיות הש"ס. ישנו סוגיות שאין בהם קושיות רבות כל כך, ולכן ניתן ללמוד גם בפשטות ובקלות. אך מאידך יש בש"ס סוגיות חמורות שיש בהם קושי רב, וצריך להעמיק בהם הרבה כדי לרדן לעומק

נקודות:

ספרן של בינוניים מכוון נגד יום הכיפורים, שהרי מדרגת הבינוניים היא שיש בהם ג"כ עוונות שצריכים הם לשוב בתשובה עליהם, ועל כן הם תלויין ועומדין עד יום הכיפורים, שהוא יום התשובה, ועיקר התשובה ע"פ הפשט היא לבינוניים שבאו לידי חטא, ועתה ע"י ששבים מעוונותיהם ביום הזה באים המה אל תיקונם, ונחתמים גם הם לחיים מכח אור התשובה המאיר בעצם יום הקדוש

~

הנה על אף שבודאי לפי פשטות הדברים עומדת מדרגת הצדיק למעלה ממדרגת הבינוני, אמנם האמת היא שבאיוזו בחינה יש לבינוני גם מעלה יתירה על הצדיק. ונראים הדברים מזה שחתימת דינו של הבינוני היא ביום הכיפורים, ולא בראש השנה, ונודע שמעלת יום הקדוש היא ברבו יתרה על ראש השנה, והוא יום החותם, ע"ד חותמו של הקב"ה אמת

א.

הכהן גדול תיקן את הגירושין מגן עדן

רבי יהודה אומר אף אשה אחרת מתקנין לו (יזמא ב.)

בגמ' (ג.) הקשו על רבי יהודה, דאם כן שיש לו שתי נשים הרי שיש לו שני בתים, ורחמנא אמר "וכפר בעדו ובעד ביתו" ולא בעד שני בתים, ומסיק בסוף הסוגיא (ג:) שהיה הכהן גדול נותן גט לשתי נשותיו, לאחת אמר 'הרי זה גיטיך על מנת שלא תמות חברתיך' ולשניה אמר 'הרי זה גיטיך על מנת שאכנס אני לבית הכנסת', עיי"ש. ויש להתבונן בדבר זה, למה היה הכהן גדול צריך להתעסק בתקופת יום הכיפורים עם גירושין, ומה ענין תנאים אלו שהיה עושה עמהם.

ויש לומר בזה, כי יום הכיפורים בשורשה הוא תיקון לחטא עץ הדעת. שהוא ראש ושורש לכל החטאים, וצריכים לתקן כל דבר בשורשו. ואכן יום הכיפורים נוסד כיום כפרה לחטא העגל, והוא עצמו בחי' של כפרה לחטא עץ הדעת. שהרי בשעת מתן תורה פסקה מכלל ישראל הוזהא שנתערבה באדם בחטא עץ הדעת (שבת קמ"ו), אלא שעל ידי חטא העגל חזרה וזהא ז"ו. ואם כן הרי שיום הכיפורים שהוא תיקון לחטא העגל, נחשב כחזרה אל המצב שלמעלה מחטא עץ הדעת.

ואחר חטא עץ הדעת נאמר 'וישליחה ה' אלקים מגן עדן וגו' ויגרש את האדם' וגו' (בראשית ג, כד) ודרשו חז"ל 'מלמד שנתן לו הקב"ה גירושין כאשר' (תנכ"א רבה א). והיינו כי אדם הראשון שנתגרש מגן עדן הוא ממש כמו משל לאשה שנאמר בה 'כי מצא בה ערות דבר' (דברים כד, א), ומשום זה נתגרשת מבעלה, ועל כן ביום הכיפורים כאשר באים לבחי' של כפרה על חטא עץ הדעת, נכנס הכהן גדול שליחם של בני ישראל לקודש הקדשים, והוא בחי' של חזרה אל הגן עדן כאדם הראשון קודם החטא. ולשם כך היה צריך לתקן את ענין הגירושין שהיו על אדם הראשון, ולכן היה מתעסק עם ענין הגירושין ביום זה. ולעומת מה שנהיה אחר חטא עץ הדעת ענין של 'גירושין כאשר' להרחיק את האדם מגן עדן, היה הכהן גדול עוסק ביום זה בגירושין כדי שיוכל להתקרב ולהיכנס לקודש הקדשים, ובוה היה מתקן את כל ענין הגירושין. ולכן היה מתנה עם האחות 'שלא תמות חברתיך' דהיינו כדי לתקן את גזירת המיתה שנגזרה על ידי החטא, ועם האחרת היה מתנה 'שאכנס לבית הכנסת' שהוא ענין חזרה וכניסה אל הגן עדן [שכן נסמכו בתי כנסיות ובתי מדרשות אל הגן עדן, שנאמר כגנות עלי נהר כאהלים נטע ה' וגו' (במדבר כד, ו)], כי למדרגה זו הגיע הכהן גדול ביום הכיפורים.

ב.

השמחה הגדולה כאשר הקב"ה מודיע לבני ישראל על כפרת העוונות

בראשונה היו קושרין לשון של זהרית על פתח האולם מבחוץ, הלבין היו שמהין וכו' (יזמא סד).

אמר רבי עקיבא (אבות פ"ג מ"ד) חביב אדם שנברא בצלם, חבה יתרה נודעת לו שנברא בצלם וכו'. חביבין ישראל שנקראו בניו למקום, חבה יתרה נודעת להם שנקראו בניו למקום וכו'. חביבין ישראל שניתן להם כלי חמדה, חבה יתרה נודעת להם שנתן להם כלי חמדה וכו'. ופירש הרמב"ם (פיה"ט שם) כי הטבה מיוחדת היא מה שהקב"ה מודיע לנו את מתנותיו הגדולים אשר נתן לנו, כי בוה הוא מנלה אשר הוא מטיב לנו ברוב אהבה חביבות והתקשרות,

ולא מחמת רחמנותו עלינו בלבד. והוא כענין מה שאמרו חז"ל (שבת ט.) כי הנותן מתנה לחבירו צריך להודיעו, כי בוה הרי הוא מוסיף בו אהבה ורעות.

וכאשר הקב"ה מכפר את עוונות בית ישראל ביה"כ, רצה הקב"ה להוסיף חיבה יתרה ולהודיע לנו על כך, ולכן עשו את הלשון של זהרית, אשר על ידה יראו כל העם את אשר נתכפרו עוונותיהם, ותהיה הכפרה בבחי' חבה יתרה נודעת להם. ועל כך באה השמחה הגדולה שעושים כלל ישראל במוצאי יום"כ, לפי שאמרו חז"ל (קד"ר ט, ט) כי באותה שעה יוצאת בת קול ואומרת כלשון הכתוב (קהלת ט, ט) לך אכול בשמחה לחמך ושתה בלב טוב ייך כי כבר רצה האלקים את מעשיך, והיינו אשר הקב"ה מודיע לבני ישראל את כפרת העוונות, וזו היא חיבה יתרה הגורמת לשמחה גדולה. וזה הוא גם ענין היו"ט שהיה הכה"ג עושה לאהביו כאשר יצא בשלום מן הקודש (יזמא ט, ט) כי בוה היו יודעים שהקב"ה קיבל באהבה את עבודתו, וכיפר את עוונות בית ישראל באהבה וחבה.

ג.

הארה ממדרגת הלוחות הראשונות בלוחות השניות

וכהן גדול עומד ומקבל וקורא אחרי מות ואך בעשור וכו', ובעשור שבחומש הפקודים קורא על פה (יזמא סח)

יש לבאר למה דוקא ביום הכיפורים היה הכהן גדול קורא בתורה גם מתוך הכתב וגם בעל פה, אשר בודאי לא דבר ריק הוא.

ויבאר בהקדם מה שאמרו חז"ל (שהש"ר א, ט) 'רבי יודן בשם רבי יודא בן רבי סימון ורבי יהודה ורבי נחמיה, ר' יהודה אומר, בשעה ששמעו ישראל אנכי ה' אלקיך נתקע תלמוד תורה בלבם, והיו למדים ולא היו משכחין', ומבואר שם כי אחר כך איבדו מדרגה זו. ויש לומר כי באותו המצב לא היו צריכים לכתוב התורה, שהרי היו בבחי' 'כתבם על לוח לבך' (משלי ג, ט), וכל אחד מישראל היה בעצמו בבחי' ספר תורה, ואז היו יכולים ללמוד את התורה כולה בעל פה, והכל היה נדרש מהלוחות. ורק משניטלה מדרגה זו מכלל ישראל, נהיה חשש של שכחת התורה ח"ו, נצטינו במצות כתיבת ספר תורה.

והנה יום הכיפורים הוא יום מתן הלוחות השניות, שהם במדרגת כתיבת התורה כמו שנתבאר. אכן ידוע כי כל דבר שבקדושה מותיר רושם, ולכן תיקנו חז"ל כי דוקא ביום זה שהוא בחי' הלוחות השניות, יהיה ענין של רושם מן הלוחות הראשונות. ולכן מלבד הקריאה מתוך הכתב, היה הכהן גדול קורא דוקא גם בעל פה, ובוה היה ממשיך הארה ממדרגת הלוחות הראשונות גם כן.

ד.

המעלה המיוחדת ביציאה מן הקודש בשלום

ויים טוב היה עושה לאהביו בשעה שיצא בשלום מן הקודש (יזמא טז).

נאים הדברים כי דבר זה היה חלק מסדר עבודת היום, ובאו להדגיש את הדבר שהכהן גדול יצא בשלום מן הקודש.

ויש לומר בענין זה, כי זה מקושר עם מה שיום הכיפורים הוא יום קבלת הלוחות השניות, ובו בישר הקב"ה למשה רבינו את הסליחה על חטא העגל, אשר מחמתו נשברו הלוחות הראשונות. כי הנה חטא העגל

נעשה בסוף ארבעים ימי קבלת התורה, והיינו כאשר היה משה רבינו צריך לרדת עם הלוחות לתת אותם בפועל לכלל ישראל. ונמצא כי כאשר קיבלו את התורה בעצמה לא היה כל פגם וחסרון, אלא דוקא כאשר באו להוריד קבלה זאת למעשה. ולכן אמרו חז"ל על חטא העגל 'שברתם נעשה, עשיתם לפני עגל, הזהרו בנשמע' (שמי"ד כו, ט), כי קלקול זה היה דוקא בחלק המעשה בפועל. וזהו מה שאמר הקב"ה למשה רבינו 'לך רד כי שיחת עמך' (שמות לב, ז), דהיינו אשר בענין היידיה דוקא נהיה החסרון, אשר הוא בחי' ההוצאה מן הכה אל הפועל.

ולכן כאשר נהיה התיקון לחטא זה, וקיבלנו ביום הכיפורים את הלוחות השניות, צריכים להדגיש נקודה זו שמורידים את קדושתה עד לעולם הזה. ובכל שנה היתה הארה חדשה מן הלוחות השניות, אשר לכן היה הכהן גדול נכנס למקום הארון שבו מונחים הלוחות, כדי להמשיך הארה זאת לכלל ישראל. ובוה היה חשש תמיד, שמא לא יצליח לרדת עם הארה זו עד לעולם הזה. ולכן כאשר היה יוצא בשלום מן הקודש, שהיתה ירידתו מרום המדרגות עד לעולם הזה מסתיימת בשלום, היה עושה יום טוב מיוחד. כי ענין עיקרי הוא זה בכלל קדושת יום הכיפורים, כאשר מורידים את קדושת הלוחות השניות עד לעולם הזה. וכל החשש והפחד שהיה בכל שנה בבית המקדש שמא לא יצא הכהן בשלום מן הקודש, היה מפני החטא שכלל ישראל אמרו על משה 'כי זה האיש לא ידענו וגו'', היינו שלא יכול להריד הקדושה עד למטה

ובוה יש לבאר את ענין הכניסה המיוחדת של הכהן גדול אל קודש הקדשים בגמר עבודת היום (ויקרא טו, כג), אשר אמרו חז"ל (יזמא טז) כי כל כניסה זו לא היתה לצורך עבודה מיוחדת, אלא עבור הוצאת הכף והמחיתה מקודש הקדשים, ועל כניסה זו היה לכהן גדול ארבעה בגדי לבן מיוחדים (שם לד:). ולאחורה תמוה מאד, מה ענין היה שיכנס הכהן גדול במיוחד לקודש הקדשים עם בגדי לבן מיוחדים, והכל רק עבור הוצאת הכף והמחיתה. לפי המבואר אתי שפיר, כי היה ענין מיוחד שהכהן גדול יצא עם הכף והמחיתה אשר בהם נכנס אל הקודש פנימה, כדי להראות שהוא מצליח לצאת ולרדת אל העולם הזה עם כל ההארה שזכה לה בקודש הקדשים. כי זה כל ענין התיקון של יום הכיפורים לחטא העגל, כאשר יכולים להוריד את אור התורה הנעלה עד לעולם הזה.

ה.

יום טוב מיוחד בערב יום הכיפורים

תני חייא בר רב מדיפתי, ועניתם את נפשתיכם בתשעה, וכי בתשעה מתעניין והלא בעשור מתעניין, אלא לומר לך כל האוכל ושותה בתשיעי מעלה עליו הכתוב כאילו התענה תשיעי ועשירי (יזמא פא).

יש לומר כי אין מצות אכילה זו רק כהנהגה לתענית ביום הכיפורים, אלא יש בה ענין בפני עצמו, מפני היותה יום לפני יום הכיפורים.

וביאור הענין הוא, כי יום הכיפורים נקבע ליום מחילה סליחה וכפרה מאחר שבו ירד משה רבינו מן השמים בהר סיני עם הלוחות השניות בידיו, אחר שנתבשר על כפרת חטא העגל. והנה חטא העגל היה יום לפני שירד משה רבינו מן השמים עם הלוחות הראשונות בידיו, וכאשר טעו ביום זה חטאו בעגל, ומוזה נהייתה שבירת הלוחות. ולכן אנו עושים יום שמחה מיוחד ביום הקודם ליום הכיפורים, שבו ירד משה רבינו עם הלוחות השניות. ובוה אנו מודים

להקב"ה ושמוחים בזה שלא נכשלונו שוב כמו בעת הטא העגל, ולא טעינו ביום שלפני ירידת משה רבינו. עד שזכינו להגיע לזמן הזה של יום המחילה והכפרה על העגל, יחד עם קבלת הלוחות השניות.

1.

לק"ל גומר עלי ביום הכיפורים

שובה ישראל עד ה' אלקיך (הושע יד, ב).

יש לפרש בפסוק זה, כי שלימות התשובה אינה ביד האדם, אלא על דרך הכתוב אקרא לאלקים עליון לא"ל גומר עלי (תהלים נג, ג), כי האדם שב בתשובה רק עד ה', והקב"ה ברחמיו והסדיו משלים את תשובתו ומקבלו ברצון.

ויש לרמוז בזה הענין, כי הנה 'תשובה שלימה' ע"כ הוא בגי' 'נפש רוח נשמה היה יחידה', כי צריכים לשוב ולתקן את כל חלקי הנפש. ואף על פי שעצם פגם החטא אין לה שייכות אלא עם בחי' הנפש הנמוכה מכולם, וכמו שנאמר 'ונפש כי תחטא' (ויקרא ה, א; ע"ה ש"ו פ"ב), אבל כל הבחי' העליונות ממנה נמשכות אחריה יחד עמה, ולכן צריכים כולם לתקן. אכן 'תשובה שלימה' צריכה עדיין להוספת הכולל כדי להגיע לשלימות תקון חלקי הנפש, וזה מורה על כך שתקון הנפש בשלימות בחי' נקודת היחידה שבנפש, צריך להגיע להשלמה על ידי הקב"ה בעצמו.

והנה בעשרת ימי תשובה אנו עוסקים בעשרה בחינות בענין התשובה, והם עשרה פעמים של השתדלות בדרכי התשובה 'עד ה' אלקיך', והקב"ה גומר עלינו ומקבל אותנו ביום הכיפורים ברצון, וכמו שדרשו חז"ל (ב"ר צה, א) את הפסוק לא"ל גומר עלי' על יום הכיפורים. ולכן 'פעמים הוי"ה אלקיך' הוא בגי' 'י' תשרי', שהוא היום שבו הקב"ה משלים את עשרת הבחי' בענין התשובה שיהיו בשלימותם, ומתקיים 'שובה ישראל עד ה' אלקיך' ועד בכלל. כי יום הכיפורים הוא הזמן שבו מבטיח הקב"ה אלינו 'לפני ה' תטהרו' (ויקרא טו, ל), שבו הוא משלים לנו את טהרת התשובה בשלימות.

2.

מאורי האש במוצאי יוה"כ נעלים מתפיסת יצרא דע"ז

ישראל שהדליק מעובד כוכבים אין מברכים עליו במוצאי יום הכיפורים, אף על פי שבמוצאי שבת מברכין עליו, שאין מברכים במוצאי יום הכיפורים אלא על האור ששבת מבעוד יום ממש, או על האור שהודלק ממונו (ש"ע או"ח סי' תרכ"ד סעיף ה').

לכאור את ענין הברכה במוצאי יום הכיפורים על אור ששבת, נקדים לכאור את ענין ברכת בורא מאורי האש שמברכים בכל מוצאי שב"ק.

הנה לכבוד שב"ק מדליקים נרות, והם חלק מסדר הכנסת שב"ק [ואכן שיגרא דלישנא בפי ישראל קדושים לקרות לזמן כניסת שב"ק על שם הדלקת הנרות]. כמו שמצינו בדברי חז"ל (שבת לד.) כי הדלקת הנר הוא אחד מן הדברים שצריך לדאוג להם בערב שב"ק עם השיבה, ומברכים עליהם 'להדליק נר של שבת' (או"ח רפג, ה). ואילו במוצאי שב"ק כאשר מבדילים בין השב"ק לימות החול, גם מדליקים אש ומברכים עליו 'בורא מאורי האש' (ברכות גא). וכלפי מה שבשב"ק מדליקים 'נר', אזי במוצאי שב"ק

מדליקים 'אש'. וכן אמרו חז"ל 'אמר רבא אבוקה להבדלה מצוה מן המוכרח' (פסחים ח.), והרי אבוקה היא 'אש' ולא 'נר'.

והענין הוא כי ימות החול הם ימי המעשה, כמו שנאמר ששת ימים תעבוד ועשית כל מלאכתך (שמות כ, ט). והמלאכה עוסקת עם העולם הזה הגשמי, המיוסד על ארבעת היסודות 'אש' 'רוח' 'מים' ו'עפר'. והנה היסוד הדק ביותר הוא יסוד האש, ולכן הוא הראשון בסדר המדרגות בין היסודות. וכך זה של יסוד האש, הוא ראשית ענין המציאות הגשמית, ולכן הוא תחלת ענין המלאכות כולם. ואילו המציאות הרוחנית מתחילה מן המדרגה שלמעלה מענין האש, ותחלתה הוא ענין ה'אור' שהיא מציאות מופשטת שאין לה ממשות ולא כח פעולה בגשמיות. ונמצא כי ה'אש' היא ראשית המציאות הגשמית, ואילו ה'אור' הוא סוף המציאות הרוחנית.

ולכן בכניסת השב"ק שאנו פורשים מענין המלאכה, ממשילים אנו את ענין 'מאורי האור'. ולכן מדליקים נרות שב"ק, אשר ה'נר' אינו נחשב ל'אש' אלא ל'אור', ואכן 'נר' הוא בגי' 'אור גדול', ואכמ"ל. ואילו בצאתנו מקדושת שב"ק לימי המעשה, הרי תחלת היציאה היא על ידי הדלקת אבוקת ההבדלה, אשר מברכים עליה 'בורא מאורי האש', כי בהמשכת ענין האש מתחילים את ענין המלאכה של ימות החול.

והנה עבודה זרה היא בחי' כח המלאכה, כמו שנרמז במה שאמרו חז"ל כי 'צו' הוא לשון של עבודה זרה (פנהדרין טו), שכן 'צו' הוא בגי' 'מלאכה'. וביאור הענין בפשטות הוא, כי עבודה זרה מיוסדת על טעות בהשגת ענין העולם הזה הגשמי, שהרי הם טוענים כי 'עוב ה' את הארץ' (יחזקאל ח, יב), וכאילו בריבוי ההשתלשלות נהיה העולם הזה למציאות בפני עצמו, ועל ידי זה יש כח המלאכה לאדם לעשות דברים בעצמו ח"ו, ואכמ"ל. ובוה מבוואר מה שאמרו חז"ל 'אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן, כל המשמר שבת כהלכתו, אפילו עובד עבודה זרה כדור אנוש מוחלין לו', שכן שבת נעלית מתפיסת ענין המלאכה, ולכן היא לעומת העבודה זרה.

ואי' באריה"ק (ע"ה ש"נ פ"ח) כי יסוד האש הוא בחי' פני שור שבמרכבה, וביאור הדברים בפשטות הוא כמו שנתבאר כי יסוד האש הוא שורש כח המלאכה, והרי אמרו חז"ל (ב"ב ע"ט) כי השור הוא הבעל חי שיש לו את כח המלאכה, וכן נאמר ורב תבואות בכח שור (משלי יד, ד), ולכן פני השור הם ענין אחד עם יסוד האש. ובוה מבוואר מה שמצינו כאשר נכשלו כלל ישראל בחטא העגל, שהיה זה על ידי שטעו בהשגת השור שבמרכבה (שמו"ד מב, ה), ולכן עשו את העגל על ידי שהשליכו טס שכתוב עליו 'עלה שור' אל תוך האש (רש"י שמות לב, ד), ואכן יצא מזה עגל שהוא בן השור. והוא לפי ששורש ענין העבודה זרה הוא ענין המלאכה שהוא בחי' האש והשור כנ"ל. ולכן מכנה התורה כל מלאכה בשם 'אש', לא תבערו אש ביום השבת'.

וייום הכיפורים מיוסד על הכפרה שניתנה בו לחטא העגל, ולכן הרי הוא ענין של כפרה וביטול ליצרא דעבודה זרה. וזהו מה שכתבו בספד"ק כי מה שביטלו אנשי כנסת הגדולה את יצרא דעבודה זרה (יומא סט.) היה זה ביום הכיפורים, שכן צורת האריה של אש יצאה מבית קדשי הקדשים (שם), אשר אליו נכנסים רק ביום הכיפורים. וכן

אחר זה המעשה נאמר שעשו את חג הסוכות בשמחה גדולה (נחמיה יד, י"ז; ערכין לב.), ואם כן נראה שביטול היצר היה ביום הכיפורים שלפני כן. והענין הוא כמבואר, שביום הכיפורים זוכים לבטל את העבודה זרה.

ובוה מבוואר ענין ברכת 'בורא מאורי האש' במוצאי יום הכיפורים, שהוא מאחר שנתבטלה אחיזת העבודה זרה שהיא בענין האש, ולכן יכולים כבר לברך עליה. ומפני זה צריכה האש להיות דוקא אור ששבת, דהיינו שלא שלט ענין המלאכה באש זו. וכל זה להורות על ביטול היצרא דעבודה זרה שנהיה ביום הקדוש, כאשר מתגלית אחדות ה' בשלימות.

ח.

הזכרת המחילה לשבטים, מעוררת את המחילה לכל ישראל

כי אתה סלחן לישראל ומהלן לשבטי ישורון (תפלת יוה"כ).

יש להבין על איזה מחילה לשבטי ישורון מדובר כאן, ובפשטות הרי זה על ענין מכירת יוסף, שאז נכשלו בדבר שהיה נחשב להם לפי רום מדרגתם כשנאת חנם. אכן בכלל יש להתבונן למה מזכירים ביום הכיפורים את המחילה שמחל הקב"ה לשבטים הק', והרי בדרך כלל מזכירים בתפלה רק את זכות האבות הק'.

אכן באמת הרי על חטא מכירת יוסף בעצמו אמר להם יוסף הצדיק 'אתם חשבתם עלי רעה, אלקים חשבה לטובה' וגו' (בראשית כ, ג), ואם כן נמצא כי כל חטא זה היה מפלאות תמים דעים שסיבב את כל הדבר. ומעתה יש לבאר למה נכשלו בדבר זה, שהיה באופן של חטא השנאה. והתירוץ לזה מבוואר הרבה בספרי הצדיקים ז"ע, ותמצית הדבר הוא כי הקב"ה לפעמים מביא ומזמין חטא ומכשול אצל צדיקים, כדי שיהוו בתשובה, כי כאשר יהוו הצדיקים בתשובה על 'חטאיהם', יהוו עמהם יחד את כל החוטאים. וכך יש לפרש גם בדברי יוסף הצדיק, שהקב"ה עשה זאת למען 'להחיות עם רב' (שם), שהם כל החוטאים שיהוו בתשובה על ידי תשובת השבטים.

ולכן מזכירים ביום הכיפורים את המחילה שמחל הקב"ה לשבטי י"ה, כי על ידי זה התעורר כח התשובה לכל כלל ישראל. ולכן גם מזכירים את עשרה הרוגי מלכות, שנהרגו לכפר על השבטים הק' כידוע, כי מבקשים לעורר את הכפרה לחטאים של השבטים, שעל ידי זה תתעורר הכפרה על חטאתינו.

ויש להוסיף בזה עוד, כי הנה יוסף הצדיק אמר לשבטים הק' 'מרגלים אתם' (בראשית מב, ט), וביאר האריה"ק (שער הגלגלים לו) כי רמז להם בזה שעתידים הם להתעבר בנשמות המרגלים, עיי"ש, והיינו אשר מכח מכירת יוסף נתגלגל ענין פגם המרגלים. והנה המרגלים הביאו את כלל ישראל לידי בכיה של חנם, ועל ידי זה נגרם חורבן בית המקדש בתשעה באב ונהיה בו יום בכיה לדורות (תענית כט.). וידוע כי היום העומד לעומת תשעה באב הוא יום הכיפורים, ולכן עד כמה שבתשעה באב גברו עוונות ונהיה יום זה בשלישת הסט"א. כך לעומת זאת עומד יום הכיפורים, אשר בו אין לשטן רשות להשטין כלל (יומא ב.). ולכן מעוררים ביום זה את הסליחה לשבטי ישורון, כי על ידי זה נתקן גם פגם המרגלים והבכיה לדורות שגרמו, ונהיה ענין של 'מהלן לשבטי ישורון בכל דור ודור'.

נכנס לפני ולפנים:

יום כיפור
מתגלה
הפנימיות
וה'לפני ולפנים'
של כל יהודי

א. בזאת יבא אהרן אל הקודש: ביום הכיפורים חוזרים לגן עדן

כפרת עוונות וקדש הקדשים הם ענין אחד | כל סדר העבודה הוא שיזכו ישראל לכפרת עוונות | כל אדם יש לו 'מקום' בעולם הזה | הגן עדן היה המקום הראוי לאדם הראשון | 'מעשה' המצווה היה בטל לעומת גדול הדבקות | 'ויגרש את האדם' כי שוב אין המקום ראוי לו | במתן תורה חזרו ישראל למדרגתם הראשונה | לולא חטא העגל היה משה רבינו מניח הלוחות אצל עץ החיים והיו חוזרים לגן עדן | ביום כיפור פעל משה רבינו מעין של חזרה לגן עדן

ב. אחת בשנה: יום הכיפורים אינו בכלל חשבון הימים

יום הכיפורים גבוה ונעלה משאר כל הימים | איסור האכילה הוא בגדר 'שביתה' ולא בגדר 'תענית' | אין אוכלים ושותים בו כי אנו ניזונים מרוחניות | עושים עסק גדול מייצאתו של הכהן גדול מן הקודש | מראה פניו היה כמו אור פני משה בדרתו מן ההר | כלל ישראל ראו את פניו והבינו איך הם צריכים להיראות

ג. לפני ה' תטהרו: שום עבירה אין ביכולתה לכסות על נקודת קדש הקדשים

ב'קומת הנפש' של כלל"י יש נשמה שהוא מגן עדן | בכל איש ישראל יש חלק נשמה שנקראת 'קדש קדשים' | חלק זה הוא כמו אדה"ר קודם החטא | על זה אמרו חז"ל כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא | הכהן גדול גילה את החלק הזה אצל כל יהודי | הכפרה של יום כיפור מקורה מנקודת קדש הקדשים | כל אדם יש לו איזה 'ציור' איך שהוא תופס את עצמו | ציור זה אינו נובע מהכרת האמת אלא מהשפעת הסובבים | עיקר גדול בעבודת השם לדעת שיש בו כוחות עצומים שנעלמים ונסתרים ועליו לגלותם | האדם מוכרח להיות ב'חנינת' ה'ולך' | רק כך חיינו נקראים 'חיים'

.א.

בזאת יבא אהרן אל הקודש: ביום הכיפורים חוזרים לגן עדן

נקודות:

מהות היום הזה היא, שבו הקב"ה מוחל וסולח לעוונות עמו בית ישראל. והשני הוא 'סדר העבודה' של הכהן גדול אשר בשיאו הוא קְצֻנָה - ביום זה אחת בשנה - להיכנס לפני ולפנים לקדש הקדשים. וצריך להבין מהו אכן הקשר בין שני העניינים הללו, מה בין 'כפרת עוונות' לכניסת הכהן הגדול לקדש הקדשים?

לא תעשה" - גם בגן עדן מקיימים תורה ומצוות, אמנם העשייה הולך ביחד עם אהבה ויראה ודבקות באור אין סוף, עד שאי אפשר להפרידם! שם לא שייך לעשות מצוה בלי דבקות. הכל הולך וסובב סביב האור והדבקות של המצוה! התרי"ג מצוות הם תרי"ג אורות - כל מצוה עם האור שלה - שצריכים להרגיש בשעת עשיית המצוות. זוהי הצורה המקורית והנכונה לקיים מצוות.

אצל אדם הראשון כאמור, עיקר מעשה המצוה שלו, היתה הדבקות באלוקים חיים. עד שאפשר לומר שאם היה 'עושה' מצוה - עשייה ללא הדבקות הראויה לו - לא היה יוצא ידי חובתו כלל! כי איזה ערך יש לעשייה כשלעצמה?! וכדברי הזה"ק (תיקו"ז כה): "תורה ומצוה בלא דחילו ורחימו לא יכילת לסלקא ולמיקם קדם ה'" - מצוה שעושים בלי יראה ואהבה אינה בכוחה לעלות ולעמוד לפני השי"ת.

לאחר החטא שוב אין הגן עדן מקום ראוי עבורו

אמנם כיון שחטא אדם הראשון בעץ הדעת, התקלקלו העולמות והתהווה 'מסך המבדיל' - הוא כבר לא יכול להרגיש דבקות בהשי"ת כדרכו עד אז. הוא נפל והתרחק מהקרבת אלוקים שהיתה נחלתו עד עתה. מאז והלאה בשעה שמקיים מצוה, הוא כבר אינו מרגיש את האור הגדול והמוחלט של דבקות הבורא. מהיום והלאה התפיסה והאחיזה שלו הם בעיקר בחלקי העשייה של המצוה, מעתה עליו להתייגע ולעמוד כדי לזכות לתורה ומצוות.

ישראל ליום הכיפורים אחרי שהקב"ה מחל לישראל על חטא העגל ברצון ובלב שלם ואז אמר למשה רבינו "סְלַחְתִּי כְּדָבָרְךָ", ונתן לו את הלוחות שניות וציווה עליו לבנות משכן לכפרה על העגל.

וצריך להבין: מה השייכות בין המשכן והבית המקדש לכפרה על חטא העגל. עוד יש להבין: וכי מפני שביום זה מחל הקב"ה על חטא העגל, זהו כבר סיבה לכך שנקבע יום זה להיות 'יום כפרה' לכל החטאים לדורות עולם?! מה הקשר והשייכות בין שני הדברים?

לכל אדם יש מקום בעולם לפי שורש נשמתו

בגמרא (סוטה ב.) איתא "ארבעים יום קודם יצירת הולד מכריזין עליו בת פלוני לפלוני" - עוד קודם שהאדם נולד כבר מכריזין למעלה באיזה בית ודירה ידור ויקבע את משכנו. רואים מכך שכל אדם יורד לעולם הזה עם 'מקום' אי שם בעולם - יש איזה מקום שמוכן ומזומן לו לפי שורש נשמתו.

היכן הוא ה'מקום' האמיתי שהאדם יש לו שייכות לשם בעצם? גן עדן! הוא המקום שאכן מוכן ומזומן מראש למהותו של איש ישראל. ולכן שם הונח ושם היה מקומו של אדם הראשון קודם שחטא. כי זהו מקומו האמיתי של אדם ישר קודם שמעוות את דרכו.

הגן עדן הוא מקומו של אדם הראשון

הגן עדן הוא מקום של דבקות נפלאה בהשי"ת - מאין כמותה. בזה"ק (ח"א כז.) איתא: "לעבדה במצות עשה ולשמרה במצות

כפרת העוונות וכניסתו של הכהן גדול לקדש קדשים הם ענין אחד

הנה ביום הכיפורים ישנם שני עניינים עיקריים בהם הוא שונה משאר ימות השנה. האחד הוא 'כפרת עוונות' כדכתיב (ויקרא טז, ט): "כִּי בַיּוֹם הַזֶּה יִכַּפֵּר עֲלֵיכֶם לְטַהֵר אֶתְכֶם מִכָּל חַטֹּאתֵיכֶם לִפְנֵי ה' תְּטַהֲרוּ" - מהות היום הזה היא, שבו הקב"ה מוחל וסולח לעוונות עמו בית ישראל. והשני הוא 'סדר העבודה' של הכהן גדול אשר בשיאו הוא מְצַנָּה - ביום זה אחת בשנה - להיכנס לפני ולפנים לקדש הקדשים.

ואכן שני העניינים הללו מקושרים בחדא מחתא. כי כל התכלית בכך שיבוא אהרן אל הקודש הוא, כדי לכפר על עוונותיהם של ישראל, וכסיומא דקרא שם אחרי כל עבודת יום הכיפורים (שם טז, לד): "וְהִיָּתָה זֹאת לְכֶם לְחֻקַּת עוֹלָם לְכַפֵּר עַל פְּגַיִּי יִשְׂרָאֵל מִכָּל חַטֹּאתֵיכֶם אֶחָת בַּשָּׁנָה" - כל 'סדר העבודה' של יום הכיפורים מטרתו אחת שיזכו כלל ישראל לכפרת עוונות.

וצריך להבין מהו אכן הקשר בין שני העניינים הללו, מה בין 'כפרת עוונות' לכניסת הכהן הגדול לקדש הקדשים? ובכלל יש להבין את מהות האיסור להיכנס כל השנה לפני ולפנים? ומדוע ביום הכיפורים אדרבה מצוה להיכנס לשם? מה כוונת ומשמעות הדברים?!

למה נקבע יום הסליחה על העגל ליום סליחה כללית?

הנה על פי פשטות הדברים, זכו כלל

מקום אחד הוקצה הקב"ה בבית המקדש שם גם לכהן גדול אין רשות והיתר להיכנס. חדר זה הוא 'קדש הקדשים'! שם מונחים הארון והכרובים - שהם דוגמא לדבקות של כנסת ישראל עם דודה כמו בגן עדן! שם שורר האוויר הקדוש והטהור של אדם הראשון קודם החטא. אחת בשנה - ביום הכיפורים - נפתח קודש הקדשים והרשות נתונה לכלל ישראל להיכנס לשם. כמוכן שלא הותר להכניס לשם. הדבר עבור כל יחיד ח"ו, אבל בזה שהכהן הגדול - שהוא שליח ומביא דברם של כלל ישראל - נכנס לשם ב'פועל', הרי זה עדות להם לישראל על מעלתם ב'כח' ונחשב כאילו כל אחד ואחד מישראל נכנס עמו יחד יחד

ומחמת זה גורש האדם מגן עדן - לא כעונש על החטא בלבד, אלא כי מהיום והלאה הוא פשוט כבר לא 'שייך' לשם! המקום הקדוש והנשגב הזה כבר אינו מקום שיכול להכיל אותו! האדם הזה אינו כלל אותו אדם כבתחילה!

קודם החטא עמד הגן עדן הכן ומותאם עבור מהות האדם, ועכשיו אחר החטא - נהפכה הקערה על פיה הגן עדן כבר אינו מקום מתאים למשכן האדם! **כי הלא כבר אינו איש דבקות אלא איש עשייה.**

לולא החטא היו חוזרים לגן עדן

מאז במשך כל הדורות היתה עבודת הצדיקים לתקן את חטאו של אדם הראשון, עד שהגיעו לזמן מתן תורה שבו חזרו כל ישראל לדרגת אדם הראשון קודם החטא כדאיתא בחז"ל (שבת קמז). "פסקה זוהמתן" - כל הזוהמה שנכנסה בגוף האדם ע"י הנחש התבטלה לגמרי ועל זמן זה נאמר בתהילים (פ, 1): "אֲנִי אֶמְרָתִי אֶלְקִים אֲתָם וּבְנֵי עֲלִיּוֹן כְּלָכֶם".

בכתבי הרמ"ע מפאנו (עשרה מאמרות מא): איתא **שאלמלא חטא העגל, היה משה רבינו יורד עם הלוחות ומניחן אצל 'עץ החיים' בגן עדן - כי התורה היא הלא עץ החיים כמ"ש (משלי ג, יח) "עֵץ חַיִּים הִיא לְמַחְזִיקִים פֶּה"** לכן המקום הראוי להניח את הלוחות הוא אצל עץ החיים - וכלל ישראל היו שבים וחוזרים לגן עדן ותורתם ועבודתם היו חטיבה אחת של דבקות הבורא!

אבל מחמת שחטאו ישראל, חזרו ונפלו למדרגה של אחר החטא, זוהמת הנחש חזרה ונכנסה בהם כארס של עכנאי והדרגה של קיום התורה והמצוות ירדה והפכה להיות מעשית יותר ויותר. במילים אחרות; מי שמקיים מצוה אך ורק בעשייה - הוא אינו מרגיש לא את אור המצוה ולא את הדבקות בבורא ית"ש - גם הוא יוצא בכך ידי חובתו. כבר אי אפשר לדרוש מכל אחד ובכל זמן - שיהיה שרוי בדבקות ובאור. מה שעדיין ניתן לדרוש מהאדם הוא ש'בפועל' הלכה

למעשה - יקיים תורה ומצוות.

משה רבינו לא נתרצה עד שפעל 'מעין' של גן עדן

אמנם הגם שהקב"ה מחל להם לישראל על חטא העגל, לא נתרצה משה רבינו לקבל את המצב שכלל ישראל לא יחזרו לגן עדן. כי בכל איש ישראל שוכנת נשמה טהורה שאחת חפצה ובקשתה - להידבק בבורא כל עולמים! לכן מצד הנשמה הטהורה הזו, הרי שהגן עדן הוא המקום הראוי לה ביותר לשכון שם.

אכן אמת שמצד הגוף נפלו שוב לזוהמת הנחש ואין בכוחם לעמוד ולהתקיים בדבקות הראויה, **אבל הרי אי אפשר להתעלם לגמרי מהנשמה! הנשמה הרי חפצה ותשוקתה לשכון ולשהות רק במקום של דבקות.** ולכן עלה משה רבינו למרום וביקש רחמים מהקב"ה שיסלח לכלל ישראל על החטא וימחול להם עד שיסכים להחזירם לגן עדן.

ביום הארבעים הוא יום הכיפורים, נתרצה הקב"ה לתפילתו של משה רבינו וציווה לו לבנות משכן - שנמשך אח"כ לבית המקדש - מקום שיהיה דומה לגן עדן! אכן אין שם את האור כמו שהיה בגן עדן, כי למעשה טרם הזדכך הגוף מן החטא, אמנם המשכן הוא המקום הדומה ביותר לגן עדן.

בית המקדש יהיה מקום של השראת השכינה, שמה יבואו כל בשר להשתחוות לפני ה', שמה יתנבאו הנביאים וישירו הלויים - וכל מי שאך תדרוך כף רגלו בבית הקדוש הזה ירגיש תיכף דבקות עצומה לבורא ית"ש! העבודת ה' בבית המקדש - כהנים אוכלים ובעלים מתכפרים - היא עבודה שכולה דבקות בבורא כל עולמים!

קדש הקדשים הוא דוגמת הגן עדן

מקום אחד הוקצה הקב"ה בבית המקדש - 'חדר לפני מחדר' - שם גם לכהן גדול אין רשות והיתר להיכנס. חדר זה הוא 'קדש הקדשים'! שם מונחים הארון והכרובים -

ב.

אחת בשנה: יום הכיפורים אינו בכלל חשבון הימים

שהם דוגמא לדבקות של כנסת ישראל עם דודה כמו בגן עדן! שם שורר האוויר הקדוש והטהור של אדם הראשון קודם החטא.

ויגרש את האדם - ואל יבוא בכל עת אל הקודש

ולכן כמו שגירשו את אדה"ר מגן עדן מחמת שאינו מקום ראוי לאדם שכבר חטא, כך גם גירשו את כלל ישראל מקדש הקדשים. וזהו שכתוב (ויקרא טז, ב) "וְאֶל יְבֵא כָּל עַת אֶל הַקֹּדֶשׁ" - אסור להיכנס לשם חלילה, אין זה מקום ראוי לבעלי עבירה! וזהו חלק ממה שכתוב (בראשית ג, כג) "וַיִּשְׁלַחְהוּ ה' אֱלֹקִים מִגֵּן עֵדֶן" - שאסור על האדם להיכנס לגן עדן ולקדש הקדשים.

אחת בשנה שוב הותר לו להיכנס למקום הגן עדן

אחת בשנה - ביום הכיפורים - נפתח קודש הקדשים והרשות נתונה לכלל ישראל להיכנס לשם. כמוכן שלא הותר הדבר עבור כל יחיד ח"ו, אבל בזה שהכהן הגדול - שהוא שליח ומביא דברם של כלל ישראל - נכנס לשם ב'פועל', הרי זה עדות להם לישראל על מעלתם ב'כח' ונחשב כאילו כל אחד ואחד מישראל נכנס עמו יחד.

לא רק על הפגם של העגל לבד זכו לכפרה, אלא לפי ערך - עד כמה שתיקנו את חטא העגל - זכו נמי לכפרה על כל החטאים. כי חזרו לדרגה של פסקה זוהמתן כמו שהיו בזמן מתן תורה, שיכלו אז להיכנס לגן עדן. ולכן גם יום הכיפורים הוא בחינה של חזרה לגן עדן - היא הכניסה ל'קודש הקדשים'.

אלא שעדיין נשאר להבין למה אך ורק ביום הכיפורים? אם זכו לכפרה על חטא העגל הרי שהתכפרה עולמית, ושוב היה לנו להיכנס לקודש הקדשים בכל עת! ואם אין זו כפרה שלימה למה הותר ביום הכיפורים להיכנס לשם? במה שונה יום זה משאר כל הימים?!

גן עדן - ויש מקום דומה לגן עדן שנקרא קודש קדשים - הרי שגם בבחינת שנה מוכרח להיות זמן שהוא 'זמן גן עדן' 'זמן קדש קדשים' - א' גן עדן' דיגע צייט! א קודש קדשים' דיגע צייט!'

איזה זמן הוא הקודש קדשים של כל קומת הזמן?! זהו יום הכיפורים - כמו שכלל ישראל מכנים אותו 'יום הקדוש' - זהו היום הקדוש ביותר בשנה! יום הכיפורים הוא הגן עדן והקודש קדשים של הזמן. יום שאינו שייך לעולם העשייה אלא לעולם התענוג! בזה היום עומדים כל היום בתפילה ובתחנונים לפני הבורא

שבכל הנבראים בעולם ישנם את ג' הבחינות הללו.

בחינת גן עדן של 'זמן' - יום הכיפורים והנה אם בבחינת עולם יש מקום שנקרא

אמרי נועם

וידוע כי יש עולם שנה נפש [עיין צספר ילירח פרק ו משנה א], והיותו מקום מקודש צעולם הוא מקום קדשי הקדשים, וצנפה הוא יום המקודש ביותר יו"כ, וצנפש הוא הכהן גדול, ולזאת ציו"כ שהלך הכהן גדול לקדשי הקדשים, אז נעשה תיקון צעולם שנה נפש על ז' המוצתר

בכל הנבראים יש ג' בחינות של עולם שנה נפש

ידוע הכלל שאיתא בספר יצירה (פ"ו, א) שבכל נברא בעולם ישנו ג' בחינות - 'עולם' 'שנה' 'נפש'. הקב"ה ברא מושג שנקרא 'עולם' היינו 'מקום' - אין לך דבר בעולם שאין לו מקום, כל דבר תופס מקום. כמו כן ברא הקב"ה מושג שנקרא 'שנה' היינו 'זמן' - אין לך דבר בעולם שאינו תחת שלטון הזמן, כל דבר בעולם קורה ומתרחש בזמן מסוים. כך גם ברא הקב"ה מושג שנקרא 'נפש' - כל יצור 'חי' בעולם נקרא נפש. נמצא

איזה זמן הוא הקודש קדשים של כל קומת הזמן?! זהו יום הכיפורים – כמו שכלל ישראל מכנים אותו 'יום הקדוש' – זהו היום הקדוש ביותר בשנה! יום הכיפורים הוא הגן עדן והקודש קדשים של הזמן, יום שאינו שייך לעולם העשייה אלא לעולם התענוגות! בזה היום לא מתעסקים בשום עבודה של עשייה אלא כל כולו דבקות הברוך הוא

אבל יום אחד נותר מחוץ לחשבון זה – יום הכיפורים שהוא כמו היום השמיני נ"א כמו שהאלף השמיני הוא העולם הבא, כך גם היום השמיני הזה אינו חלק מהשבוע ומשאר השנה, אלא הוא בגדר ובמהות אחר לגמרי, הוא יום שעומד לעצמו! יום זה אינו זמן של עולם הזה אלא זמן של עולם הבא!

עֲשֵׂה אֶת הָאָדָם, 'החלק אלוך ממעל' שיש בתוכו מאיר לחוץ ע"י 'אור הפנים' שנקרא 'צלם אלוקים' - 'א' געזיכט פון אלוקות'.

בפרט אדם הראשון טרם שחטא וגופו היה זך וטהור ולא היווה שום מחיצה על אור הנשמה, וכפי שמכונה בספה"ק (אברבנאל שמות יט. בני יששכר מאמרי ראש חודש מאמר ב.) 'גוף ספירי' - גוף זך ומזוכך כולו רוחני, בוודאי האירו אז פניו עד מאד והיו צלם ומראה שראו דרכה את קדושת נשמתו.

לכן נמי יש ליהודי אור מיוחד ביום השבת, כי בשבת שוכנת בקרב כל איש ישראל נשמה גבוהה יותר - 'נשמה יתירה', ולכן מאירים אז פני האדם מבחוץ באור גדול יותר משאר ימות החול.

אור פני משה ברדתו מן ההר - מראה כהן בצאתו מן הקודש

פעם אחת בלבד מציינת התורה בהדגשה גדולה את אור הפנים שקורן מהאדם והוא, אצל משה רבינו כשירד מהר סיני עם הלוחות שניות ביום הכיפורים כמ"ש (שמות לד, כט): "וּמַשֶׁה לֹא יָדַע כִּי קָרַן עוֹר פָּנָיו". והנה האור הזה הוא מה שמשא רבינו פעל בתפילותיו שהאדם יחזור לגן עדן כמו אדה"ר קודם החטא ושוב יקבל לפי ערך איזה בחינה של 'צלם אלוקים'! שהגוף יהיה זך דיו עד שאור הנשמה יוכל להאיר דרכו. ואכן זה מה שהתרחש בזעיר אנפין כל שנה ביום הכיפורים כשהכהן גדול יצא מקודש הקדשים. בחינת הנפש של הגן עדן - היינו הכהן גדול - היה גופו מזוכך ונקי כ"כ, עד שפניו האירו החוצה את הקדושה ואת האור שהאיר בתוכו.

יציאתו של הכהן גדול מקדש הקדשים - מקום העולם הבא, היה מעין דוגמא לירידת משה רבינו מן השמים - שהוא מקום העולם הבא, וכמו ששם 'קרון עור פניו' כך גם האיר 'מראה כהן בצאתו בשלום מן הקודש'.

ביום הכיפורים מתגלים ג' החלקים של 'גן עדן' בעולם שנה נפש

ביום הכיפורים חברו להם יחדיו שלושת נבראי גן עדן; ביום הגן עדן - יום הכיפורים, נכנס הנשמת גן עדן - הכהן גדול, למקום הגן עדן - קדש הקדשים. וכל זה היה ע"י התפילה של משה רבינו שפעל עבור כלל ישראל מחילה סליחה וכפרה על חטא העגל, עד שיוכלו לשוב ולקבל איזה ניצוץ של האור מהמצב של פסקה זוהמתן ובכך לשוב ולחזור לפי ערך לגן עדן.

מתחלקים בסדר של שבע שזוהו הסדר הרגיל של 'קומת הזמן', אבל יום אחד נותר מחוץ לחשבון זה - יום הכיפורים שהוא כמו היום השמיני! כמו שהאלף השמיני הוא העולם הבא, כך גם היום השמיני הזה אינו חלק מהשבוע ומשאר השנה, אלא הוא בגדר ובמהות אחר לגמרי, הוא יום שעומד לעצמו! יום זה אינו זמן של עולם הזה אלא זמן של עולם הבא!

ולכן אסור לשטן לפתות בו את ישראל לדבר עבירה כמו שבעולם הבא אין יצר הרע (ברכות יז.) ולכן גם אין אכילה ושתייה ביום זה כפי שאין מקום לכל אלו בעולם הבא. ואפשר להסמין לזה את הדין (יומא ב.) ששבעת ימים קודם יום הכיפורים מפרישין כהן גדול, ונמצא יום הכיפורים הוא יום השמיני של הפרישה. כי כאמור אז מתגלה העולם השמיני - העולם הבא.

בחינת הגן עדן ב'נפש' - כהן גדול

אם בבחינת 'עולם' ישנו 'מקום' שהוא גן עדן וקודש הקדשים, ובבחינת 'שנה' ישנו 'זמן' של גן עדן - יום הכיפורים, אז בוודאי ישנו בבחינת 'נפש' - היא קומת הנפש של כלל ישראל - 'נשמה' קדושה שהיא קדש הקדשים של כל נשמות ישראל, אדם שחי בדבקות עצומה דומה לאדם הראשון בגן עדן. זהו הכהן הגדול! הכהן גדול הוא נשמה גבוהה מכולם שלפי ערך אין לו שייכות עם העולם הזה - 'ער איז עפעס אן 'עולם הבא' דיגע' נשמה! הוא חי בגן עדן!

מה נהדר היה כהן גדול - מה העסק ממראה הכהן

בפיוט 'אמת מה נהדר' שאומרים אחריו 'סדר העבודה' מתאר הפייט את מראה 'כהן גדול בצאתו מן הקודש' בתיאורים נוראים ומופלגים "כאוהל הנמתח בדרי מעלה כברקים היוצאים מזיו החיות כגודל גדילים בארבע קצוות" וכו'. עושים עסק וענין שלם מצורתו של הכהן גדול! לכאורה יש להתבונן מה הנקודה בזה? מה רוצים להדגיש כאן בזמן גדול זה כשהכהן יוצא בשלום מן הקודש?

הצלם אלוקים מתגלה בפניו של האדם

איתא ברמח"ל (דעת תבונות אות עב) שהפנים של האדם מגלים מה יש בפנימיותו - פנים לשון פנימיות. אדם שיש אור טמון בקרבו הפנים שלו יגלו את האור החוצה. זהו משמעות הפסוק (בראשית ט, י): "בְּצֶלֶם אֱלֹקִים

כל עולמים, לא מתעסקים בשום עבודה של עשייה אלא כל כולו דבקות הבורא ברוך הוא. אפילו מה שאסורים בו באכילה ושתייה אינו בגדר של 'תענית' אלא גדר של 'שבתה' - שובתים מאכילה. וכמו שמדייקים ברמב"ם שכתב את ההלכות הללו בהלכות שביית עשור וכן כתב שם בהדיא (פ"א ה"ד) וז"ל: 'מצות עשה אחרת יש ביום הכפורים והיא לשבות בו מאכילה ושתייה'. ובדברי האר"י איתא שהאכילה של יום הכיפורים היא אכילה רוחנית. ובגמרא (יומא עד:) איכא ילפותא של איסור אכילה מאכילת המן ששם כתיב (דברים ה, א): "וַיִּעַן וַיִּרְעַב" ולומדים שכוונת הכתוב 'תענו את נפשותיכם' היינו עינוי אכילה.

ויש להבין וכי אכילת המן נחשבת לתענית? מה ענין התענית אצל אכילת המן? אלא ביאור הדברים הוא - שדור אוכלי המן רעבו מאכילה גשמית ואכלו אכילה רוחנית! אכלו מאכל של מלאכי השרת! נמצא מעתה כי כוונת התורה במה שאמרה לנו "תענו את נפשותיכם" היא - שלא לאכול אכילה גשמית אלא אכילה רוחנית. **ביום הכיפורים אוכלים כמו שאכלו מן. כל סדרי התפילות של יום הכיפורים הם הנאות רוחניות לנשמה חלף עינוי הגוף שאנו מצויים עליהם ביום זה.**

העולם הבא הוא האלף השמיני

והחשבון יוכיח שיום הכיפורים הוא יום מיוחד שאינו חלק של 'קומת הזמן'. כי הנה ידוע אשר הזמן נע במעגלים של 'שבע': שבוע - שבע ימים, שמיטה - שבע שנים, אחר שבע שמיטות מונים את שנת היובל. והנה גם קיום העולם הוא לשבע אלף שנים כדאיתא בחז"ל (ר"ה לא, א): "שית אלפי שנין הוי עלמא וחד חריב יום שכולו שבת" - שש אלף שנות חול ואלף שנות שבת! ואח"כ יתחיל עוד סדר של אלף שנים נוספות, שזוהו עולם חדש שנקרא 'עולם הבא' ['הבא' בגי' ח] העולם השמיני.

איתא בחז"ל (יומא כ.) "השטן בגמטריא תלת מאה ושיתין וארבעה הוי, תלת מאה ושיתין וארבעה יומי אית ליה רשותא לאסטוני, ביומא דכיפורי לית ליה רשותא לאסטוני" - מספר ימות השנה הם שס"ה ימים, בעוד שהג' של 'השטן' הוא מספר זה פחות אחד, כי אכן יום אחד בשנה אין לו רשות לקטר.

ההסבר הפנימי לכך הוא, כי אם יחלקו את כל ימות השנה לשבע, נמצא נ"ב פעמים שבע ונותר עליהם יום אחד. כלומר; שס"ד ימים

לפני ה' תטהרו: שום עבירה אין ביכולתה לכסות על נקודת קדש הקדשים

המשיך הכהן גדול כפרה לכל ישראל ע"י שהוא נכנס לקדש קדשים? אם עבודתו לא פעלה בהם איזה שינוי איך התכפרו להם

בדרגה גבוהה מאד, בחינה של עולם הבא, אבל כלל ישראל נשארו בדרגתם כמקודם. אבל אם אמנם כן הלא יש להקשות אין

כלל ישראל היו דוגמת שליחם - הכהן גדול
היה מקום לחשוב כי הכהן גדול אכן היה

פעם אחת בלבד מציינת התורה בהדגשה גדולה את אור הפנים שקורן מהאדם והוא, אצל משה רבינו כשירד מהר סיני עם הלוחות שניות ביום הכיפורים. והנה האור הזה הוא מה שמושה רבינו פעל בתפילותיו שהאדם יחזור לגן עדן כמו אדה"ר קודם החטא ושוב יקבל לפי ערך איזה בחינה של 'צלם אלוקים'!

~

ביום הכיפורים חברו להם יחדיו שלושת נבראי גן עדן; ביום הגן עדן – יום הכיפורים, נכנס הנשמת גן עדן – הכהן גדול, למקום הגן עדן – קדש הקדשים. וכל זה היה ע"י התפילה של משה רבינו שפעל עבור כלל ישראל מחילה סליחה וכפרה על חטא העגל, עד שיוכלו לשוב ולקבל איזה ניצוץ של האור מהמצב של פסקה זוהמתן ובכך לשוב ולחזור לפי ערך לגן עדן

עוונותיהם? וכי רק בדרך סגולה?

גם קשה הרי אנו יודעים כי הכהן גדול הוא שליחם של כל ישראל והם עמדו והביטו אחר עבודתו ואח"כ ראו 'מראה כהן גדול בצאתו בשלום מן הקודש'. נ, אם כן צריך להיות שהשליח עשה איזה עבודה שהמשלח גם יכול לעשות דוגמתו לפי ערך, כי אם לא, איך יכול המשלח לעשות שליח על דבר שאין לו שייכות עמו.

הקדש קדשים שיש בכל נשמה שבישראל

כמו שיש 'קומת הנפש' בכלליות - כשוראים את כל נשמות ישראל כנשמה אחת גדולה. כך גם יש 'קומת הנפש' בפרטיות - כשמתכלים על כל נשמה לבדה. כי כל נשמה היא קומה שלימה שמורכבת מכמה חלקים (וכל אחת יש בה את חלקי נפש רוח ונשמה חיה ויחידה. ואכהמ"ל). בקומת הנפש הפרטית יש גם חלק שנקרא 'קדש הקדשים'! חלק זה 'חי' כולו עם דבקות אמת. הוא מעין של אדם הראשון קודם החטא! וכל איש ישראל יש לו את החלק הזה בירושה מהאבות הקדושים - שהם פעלו בנפשם קדושה שעוברת בירושה לכל זרעם אחריהם שנקראת 'קדושת ישראל'.

איתא בגמרא (יבמות סא): "אתם קרוים אדם ואין אומות העולם קרויים אדם" - כל איש ישראל מכונה 'אדם', אבל גוי אינו נקרא אדם. ביאור הדברים הוא, שבקרב נשמתו של כל יהודי ישנו חלק שהוא 'אדם' אמיתי! שם במקום הזה הוא כמו אדם הראשון קודם החטא! חלק זה לא נפגם בחטא עץ הדעת!

כשיבוא משיח צדקנו במהרה יהיה התיקון השלם וכל אדם יחזור למצבו איך שהיה נראה קודם חטא עץ הדעת ועוד למעלה מזה. התיקון השלם יתקן את הכל! אבל החידוש הוא שיש לנו חלק שנשמתנו שהוא כבר מעתה כמו אז אחר ימות המשיח והתיקון השלם! החלק הזה כולו טהור ונקי מחטא!

ישראל אף על פי שחטא ישראל הוא

הסיבה למה חלק זה כבר מעכשיו כמו כבימות המשיח הוא, בגלל שהפגם לא נוגע שם כלל! ככל שהאדם ירבה לחטוא ח"ו לא יהיה ניתן לקחת ממנו את החלק של 'קדושת ישראל'! על חלק זה של הנשמה אומרים חז"ל (סנהדרין מד): "ישראל אף על פי שחטא ישראל הוא" - גם כשאיש ישראל חוטא אינו מפסיד את קדושת ישראל. וראיה גדולה על זה הוא, שגם הרשע הגדול זוכה לכינוי 'פושע ישראל' - אם יחלל שבת הוא יהיה חייב סקילה! למה צריכים להעניש אותו? מי עדיין מוצא בו איזה ענין שישמור שבת במצבו הירוד הזה? למה "חברו" הגוי אין נסקל מחמת חילול שבת? ואדרבה, אם הוא

לא יחלל שבת הוא יתחייב במיתה כדאיתא (סנהדרין נח): "גוי ששבת חייב מיתה", ואילו מיהודי תועה זה תובעים שישמור שבת ואם אינו שומר שבת הוא חייב סקילה. מה הפשט בזה?

אלא הביאור הוא כי 'ישראל אף על פי שחטא ישראל הוא' - לעולם ישאר חלק של הנשמה שלא יפגם ולא ייצא חוץ לכלל ישראל. 'ער ווערט קיינמאל נישט אויס איד'! גם כי ירבה לחטוא ולפשוע אין בידו לפגום בחלק זה של הנשמה! הוא לעולם ישאר זך ונקי מחטא.

בכל יהודי יש חלק נשמה שהוא בחינת עולם הבא

חז"ל אומרים (סנהדרין ז): "כל ישראל יש להם חלק בעולם הבא" לפי פשוטו הכוונה שלעתיד לבוא יקבל כל יהודי חלק בעולם הבא. אבל עפ"י פנימיות כוונת הדברים היא, שכל איש ישראל באשר הוא שם, יש לו חלק נשמה שהוא בגדר 'עולם הבא' ועל ידו גם יודעים ומכירים להבדיל בין ישראל לעמים.

כי הנה אפילו הפחות שבישראל אינו יכול לקשר עצמו לגמרי לחיי העולם הזה. כי החלק עולם הבא שלו, חלק הנשמה שזך מכל חטא ועוון, אינו נותן לו לטעות ולחשוב שהוא נברא עבור חיי העולם הזה! הוא אינו יכול להשלים עם מצב שכל התכלית שלו אינו אלא העולם הזה! ואפילו שיוורד לדרגה של 'ישראל שחטא' הוא חוטא כלפי שמיא, אמנם עדיין 'ישראל הוא'!

כי בעומק נפשו הוא מלא רגשות אשמה, ההרגשים מעיקים עליו ואינו מוצא מנוח לנפשו! הוא מרגיש שסוף סוף אין זה התכלית עבורו הוא חי בעולם! הוא מרגיש שזה לא באמת 'הוא'! - 'ער קען זיך נישט אזוי צושפרייטן אויף דער וועלט ווי א גוי'! מאידך גוי יכול להתיישב לגמרי בגשמיות ובהבלי העולם הזה ללא כל מעצור וחשבון. אין לו שום נקיפות מצפון!

ביום הכיפורים מתגלה החלק הזה

כל השנה כולה במשך שס"ד ימים שהם קומת הזמן של עולם הזה, חלק הנשמה הזה נסתר ונעלם ואינו מורגש. אבל ביום הכיפורים שהוא חלק העולם הבא של קומת הזמן, מתגלה גם חלק העולם הבא של קומת הנפש. הקב"ה נותן כח מיוחד בחלק הנשמה הזה שיהיה בכוחו להתגלות!

והיהודי מתחיל להרגיש בקרבו את הנשמה הנסתרת, את הקשר הטהור והבלתי פגום שיש לו עם הקב"ה, זיין ריינעם שיינעם קשר צום רבונו של עולם!

ביום הכיפורים מאיר אור עצום של דבקות - בבחינת אדם הראשון בגן עדן - בכל נשמה של איש ישראל, ואור זה הוא המקור והשורש לכפרה של יום הקדוש. כי ע"י שיהודי מגלה את חלק נשמתו שנעלה

מכל החטאים - חלק הנשמה שהוא עולם הבא'דיג - והוא אוהז ותופס בזה הרי הוא הולך ונכלל בתוך החלק הזה! הוא מתעלה באמת מכל החטאים, והם כולם יורדים למצולות ים במקום אשר לא יזכרו ולא יפקדו ולא יעלו על לב לעולם. כי בזה הזמן מתברר כי זה האדם אינו האדם בעל העבירה! האדם כמו שהוא עכשיו לא פגם מעולם!

וע"י שאדם אוהז בחלק זה בתוקף ובחזקה, הוא ממשיך בזה את אור נשמתו לכל השנה! החלק הקדש קדשים שבנשמתו תתפשט ותאיר בקרבו ויוכל לחיות באורה לעולם! שכל השנה ימנע את עצמו מן העבירה ויחיה בקשר של דבקות להקב"ה.

כשראו את הכהן בצאתו מן הקודש הבינו איך עליהם להיראות

מה שכתוב "כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם לפני ה' הטהרו" - שהקב"ה מגביה ומנשא את כלל ישראל למקום שגבוה מעל כל החטאים - הוא ענין אחד עם כניסת הכהן גדול לקודש הקדשים! כי הכלליות משפיע על הפרטיות! כשהכהן גדול יצא מקדש הקדשים האירו פניו מאור של גן עדן, ובזה הראה לכלל ישראל - לכל נפש בפרטיות:

ךאה איך אדם צריך להיראות! 'קוק וואס עס איז טייטשט אדם!' אדם לא ירד לעולם כדי לאכול תפוחים במשך שבעים שנה... הוא לא הגיע לכאן כדי להתגלגל במיטה שמונה שעות כל לילה... כי את זאת גם הבהמה יודעת לעשות היטב. לא לכן הוא נקרא אדם!

הסוד של 'אדם' והסוד של 'צלם אלוקים' התגלה לכולם בשעה שהכהן גדול יצא מקודש הקדשים! אז ראו הם לגד עיניהם אדם שלם טהור זך מכל חטא ועוון. הוא שימש עבורם כמו מראה (שפיגל), שכל אחד יראה ויכיר את החלק הקדש קדשים שבו, את חלק העולם הבא של נשמתו - שבאמת לעולם היה לו.

תמיד היה לו קשר לרבנו של עולם ולעולם הבא, זה רק היה נסתר ונעלם עד עתה. אבל בו ברגע שראה את הכהן גדול ביום הקדוש ביותר של השנה יוצא מהמקום הכי קדוש בעולם - התגלה אצלו שתמיד היה דבוק בהקב"ה וכל חטאיו היה רק בחינה של שוגג - "כי לכל העם בשגגה", ומכח גילוי זה התעלו כל ישראל למעלה מכל חטא והיה להם כפרה על העבר, ותקווה על העתיד - לעבוד על הגילוי הזה כל השנה, לגלות את חלק הקדש קדשים שמוסתר בכל נשמה.

כי עמך מקור חיים

בימים הקדושים הללו אנו מבקשים הרבה על 'חיים'. אלו הם החיים שאותם אנו מבקשים? הקשר שיש ליהודי להקב"ה! אלו הם החיים האמיתיים! דאס הייסט

ביום הכיפורים מאיר אור עצום של דבקות - בבחינת אדם הראשון בגן עדן - בכל נשמה של איש ישראל, ואור זה הוא המקור והשורש לכפרה של יום הקדוש. כי ע"י שיהודי מגלה את חלק נשמתו שנעלה מכל החטאים - חלק הנשמה שהוא עולם הבא'דיג - והוא אוהו ותופס בזה הרי הוא הולך ונכלל בתוך החלק הזה! הוא מתעלה באמת מכל החטאים, והם כולם יורדים למצולות ים

אחרים בתכלית! הרבה צריך האדם לעמוד כדי לשמוע היטב נקודה זו ושיהיה אצלו ברור ומוסכם - שזוהי 'משמעות החיים' שלו, לדרוש ולעמוד כל חייו להוציא את כוחותיו הנסתרים מן הכח אל הפועל עד שיעלה ויתעלה להיות צדיק.

להוציא הכוחות לפועל בתורה ותפילה ועבודת ה'

אחרי שבחור כבר עומד על סוד זה שיש לו כוחות נעלים ונסתרים, צריך הוא לקחת את עצמו 'בידיים' - הוא צריך לקבל על עצמו עול מלכות שמים שלימה, להיות עובד ה' אמיתי, ללמוד בהתמדה רבה, להשקיע בתפילה, לדבק עצמו בקדושת שבת ויום טוב, לעשות הכנה ראויה לקראת שבת - כבר בפניא דמעלי שבתא הוא יורד לטבול במקוה לכבוד שבת קודש, הוא מכין עצמו עם לימוד של ספרי חסידות, הקב"ה נתן לנו כאלה ספרים מאירים, 'אזעלכע לעכטיגע ספרים', קדושת לוי, מאור עינים, נועם אלימלך וכדומה, לומדים בהם ומתכוננים על ידם לשבת, וכך נכנסים אחרת להשבת נועם הנשמות.

צריכים ללמוד מוסר כל יום ולהיות מוסיף והולך בעבודת ה'. אם אין ביד האדם להוסיף איזה דבר גדול יש לו לכל הפחות להוסיף איזה דבר קטן, עוד מנהג עוד זהירות, עוד ענין ועוד גדר. העיקר הוא: לחיות! 'מען לעבט!' לא נופלים לעצלות ולתרדמה! צריכים להיות 'הולך' בעבודת ה'!

זכרנו לחיים - מה נקרא לחיות?

אדם שאינו בבחינת 'הולך' ואינו מוסיף כלום בעבודת ה', הוא כמו אדם ששוכב חולה חלוש ב'מושב זקנים', אי אפשר לומר שאינו חי, הרי הוא נושם... אבל האם זה נקרא חי?! כן הדבר ברוחניות, אם אדם אינו הולך ומוסיף כלום בעבודת ה', הוא אכן חי, הולך ובא, אבל האם זה נקרא לחיות?! נשמתו הרי כמו חולה שרוע במיטה בלי להניע אבר אחד!

ה'חיי הנשמה' מעולם לא התגלו אצלו! הוא מעולם לא חפר בעומק הנפש למצוא את אוצרותיו החבויים! אבל אם בחור

יחפור בעומק נפשו הוא ימצא שם את הכח של 'תהי צדיק', והוא יוציא את זה אל הפועל ע"י תורה ותפילה וקיום המצוות, שמירת הדיבור - שלא לדבר לשון הרע, שמירת המחשבה - לא לחשוב מחשבות אסורות. שמירת העיניים - ללכת ברחוב ועיניו מושפלות למטה, וכך להוסיף ולעבוד בכל ענייני עבודת ה' ואז יזכה לחיות חיים נעלים ונשגבים.

תמונה זו מזויפת לחלוטין! כי נפש האדם עמוקה היא מאד, עומק לפנים מעומק! התפיסה שיש לאדם אודות עצמו, אינה נובעת מכך שעמד על עומק נפשו והוא יודע ומכיר את מהותו האמיתית, אלא היא תוצאה מהשפעת האנשים הסובבים אותו וממה שהם גרמו לו להרגיש - מה הם כוחותיו וכשרונותיו למה הוא מסוגל ולמה אינו מסוגל - עד שבמשך הזמן בנה לעצמו ציור ומהלך שלם על עצמו. **כי רוב האנשים טרם נפגשו עם עצמם. הם מעולם לא פתחו את 'עומק הנפש' שלהם - שהוא עמוק מאד, נאך טיפער און נאך טיפער אָן קיין ענדע!'**

יסוד להצלחה ברוחניות - להכיר את הכוחות הנעלמים

כדי שבחור יזכה לגלות את האור הצפון בנשמתו ויחיה בפועל עם דבקות בהש"ת, צריך הוא לדעת בבירור שאינו מכיר את כוחותיו! אין לו כלל מושג מי הוא!

הוא כבר יכול להתכונן לכך, שכאשר יגיע עיתו לעלות ולעמוד בפני בית דין של מעלה, כאשר יגלו לו את האמת על מהותו ואיכות נשמתו, ויראה לאלו דרגות רמות יכול היה להעפיל אילו היה מוסר את עצמו לעבודת השם - הוא יהיה ממש נבהל ונשתומם! "מה? זה אני? בידי היה לגדול חפץ חיים! ממש כך?!" יאמרו לו "אכן כן! בכוחך היה להיות החפץ חיים! מי אמר לך שלא? הרי השביעו אותך 'תהי צדיק'! היית יכול להיות צדיק אמת בתכלית השלימות!"

ברגע אחד של הכרה בכוחות הללו אפשר ליהפך לאיש אחר

מה גדול ההפסד שאך מעט בחורים מבינים את האמת הזאת - שאכן יש להם כוחות עמוקים ונסתרים שאילו יגלו אותם יהיו צדיקים וגדולי עולם. **כי כל זמן שאין מקבלים את הדבר לאשורו, נמצאים כל החיים מתמשכים כמו חטיבה אחת של 'מצוות אנשים מלומדה'.**

מאידך, אם בחור יעמוד על הכרה זו כנכון בעומק נפשו - ולו לרגע אחד, כבר יהיה בידו לבנות על זה יסודות איתנים ולהשתנות על ידם לגמרי. הוא יחיה חיים

יושר דברי אמת

בי יצרו של כל אדם מתגבר עליו תמיד, (ולוילי) [ולא] ה'ש"ת הפליא ענה והגדיל תשיב ימים חמנים קדושים להתקרבות הנפשות אליו על ידי הארתו המאירה והמזהיקה צמנים ההם, צפרט צימנים האלו שהם ראש השנה ויום הכיפורים שהוא מוחל ולצד של כל השנה, כמו שכתבתי לעיל (סימן ג"ג) כי הזמן הוא כמו אצרי האדם יש צו ראש ולצ וידים ורגלים ומוח וכו', וראש השנה הוא הראש, ויום הכיפורים הוא הלצ, וצו החתימה והגמיר, כמו צלצ האדם שגמיר כל הדברים על גמיר אחר המתשבה, לכן קוראים ליום הכיפורים הארת הצנינה, ר"ל הצנת והכרת [גדולת ה'ש"ת], והתעוררות ה'ש"ת מתעוררת צלצ האדם אז יותר

געלעבט! כי ע"י הקשר הזה מרגיש האדם הארה של 'חיים נצחיים' - שזהו 'חיי עולם הבא' ששם הוא מקום החיים האמיתיים. והאדם יכול להרגיש מעין של החיים הללו בשעה שלומד תורה ובשעה שעומד בתפילה, ובפרט בזמנים מיוחדים שהם מעין עולם הבא כמו שבת ויום כיפור, שאז ממש אפשר להרגיש טעם של 'מעין עולם הבא'.

הזמנים הללו נוסכים באדם כוחות רוחניים שיהיה בידו למצוא בעומק נפשו את הקשר ל'עולם הבא' בכל עת, שחלק ה'קדושת ישראל' שלו תתגלה ותתפשט בקרבו. אשר בשעה שהוא מתגלה בו יודע האדם ומרגיש בוודאות שהתכלית האמיתית של החיים היא הדבקות בבורא ית"ש! הוא כבר אינו יכול להתקשר ל'חיי שעה' של העולם! כשהוא מרגיש הרגשה של דבקות הבורא - הוא מרגיש יחד עם זה שזוהי תכלית החיים! לשם כך הוא נברא, לשם כך הוא חי וסביב זה הולך וסובב התכלית של כל העולם. בשעה שהקב"ה עוזר לאדם ונשמתו מאירה בתוך גופו בדבקות הבורא ונועם ה', מתיישבים אצלו מאליהם כל הקושיות וכל הצרות שיש בעולם! האדם מרגיש שטוב היה לו לעבור את כל היסורים והצרות, את כל המעברים וכל מיני הגיהנם - ובלבד שיוזכה להגיע לתכלית של דבקות הבורא!

היצר מתגבר לחשוב שדבקות אינה בר השגה בימינו

בימינו התגבר היצר מאד על הענין הזה - בפרט אצל בחורים - לגרום לאדם להרגיש בנפשו את פחיתותו ושפלות ערכו. כשאומרים לאדם: בידך לזכות לדבקות הבורא, הוא אומר: "מה פתאום?! למי יש היום דבקות?! זה הרי דבר נשגב, "העכערע זאכן", אין לזה שייכות לדור שלנו!". אבל הרי למעשה כתוב בתורה (דברים יא, כב): ומצוים אנו על "ולדבקה בו" - אי אפשר למחוק שום תיבה הכתובה בתורה!

ובפרט מצוות הדבקות שהתורה אומרת שהיא תכלית תורה ומעשים טובים - שעל ידי שמקיימים תורה ומצוות בדבקות משיגים את ההכרה הנכונה בבורא כל עולמים. הדבקות היא כמו פגישה עם ה'ש"ת! רואים ומרגישים אלוקות! וזה

כל תכלית החיים - כזו מצווה אינה יכולה להיות שהיא שייכת רק לדורות הקודמים! מוכרח להיות שכל זה מתרחש וקורה גם בימינו אנו וכל בחור יכול לזכות לזה.

האדם אינו מכיר את עומק נפשו

כל אדם יש לו בקרבו איזה 'תמונה' איך שהוא 'תופס' את עצמו: "זה מה שאני! זה מה שאני יכול!". אבל באמת

• הרה"ק רבי נפתלי חיים מדזיקוב זי"ע בנו בכורו של הרה"ק בעל 'אמרי נועם' מדזיקוב זי"ע וחתנו של הרה"ק ר' משה'לע אונגאר זי"ע חתן הרה"ק מצאנו זי"ע. דרכו בקודש היה באופן פלא מאוד עמיקא וטמירא ומי יבא בסוד קדושים, וכל ימיו ברח מן השררה, ולא הסכים להיות לא רבי ולא רב, ואע"פ שהציעו לו משרת רבנות בכמה עיירות חשובים, סירב רבי נפתלי חיים בתקיפות לקבלם, וממש ברח מזה. והיה אומר: 'ווען די וועלט וואלט געוואוסט ווי כבוד שאדט, וואלטן זיי אנטלאפן צו די מדבריות פון רבי'סטווע. מילא איינער וואס דער אויבערשטער זאגט אים 'לך הושע את עמי ישראל' האט דאך נישט קיין ברירה, אבער אזוי...?' (אילו היו העולם יודעים כמה הכבוד מדיק, היו בורחים אל המדבריות מרבי'סטווע, מילא מי שהקב"ה אומר לו 'לך הושע את עמי ישראל' הרי אין לו ברירה, אבל סתם כך...?). ולכן לא היה רוצה להיות רבי.

• והנה יום אחד, עוד בחיי אביו בעל 'אמרי נועם', קם רבי נפתלי חיים פתע פתאום בלי אומר ודברים, ונפרד מבני ביתו ומשפחתו והשאירם בגאליציע, ונסע לבדו לדור בעייה"ק ירושלים תוכב"א. שם קבע את משכנו בדירה קטנה בעיר העתיקה, והיה חי לעצמו בלי שום גבאי ומי שידאג לצרכיו, והיה כל ביתו מתנהל בבטלנות גדולה. אלא שכמה מן השכנים דאגו למלא את צרכיו, והיתה אשה אחת שכיבסה עבורו את בגדיו וניקתה את ביתו. והיה מתנהג שם בירושלים כאחד האדם.

• פעם היתה שאלה גדולה במדינות פולין וגאליציע על כשרות ומסורת העופות, וביקש הרה"ק מצאנו מאת נכדו רבי נפתלי חיים שיבא מארץ ישראל לגאליציע ויביא עמו עוף המוחזק בארץ ישראל לכשר ויש עליו מסורת, ויעיד על העוף בפניו. וכונת הרה"ק מצאנו היתה כאמצעי איך להביאו בחזרה לחוץ לארץ למשפחתו, ואז כתב רבי נפתלי חיים מכתב מא"י שבוודאי אינו יכול לסרב לבקשתו של חו"ז הרה"ק מצאנו, אבל לא יהיה מזה להם שום קורת רוח. ואכן הגיע לחו"ל כבקשת הרה"ק מצאנו, אבל בכל משך שהותו בגאליציע קשר את עיניו במטפחת, כי אמר שאינו רוצה שיראו עיניו אור חוץ לארץ. ותיכף אחר שהשלים את שליחותו, קם ונסע בזריזות בחזרה לארץ ישראל.

• ידוע על כמה וכמה מעשיות, שבהם ראו בחוש איך רבי נפתלי חיים צופה ומביט

למרחוק ברוח הקודש. פעם אחת בערב שבת אחר הצהריים עמד רבי נפתלי חיים על גג בית המדרש 'תפארת ישראל' בירושלים הנקרא 'ניסן בק שול', ולפתע פתח ואמר: 'מלאכים פירן יעצט מיין טאטן אין גן עדן אריין' (מלאכים מוליכים עכשיו את אבי אל תוך הגן עדן). ואכן אחר כך נתברר כי באותו ערב שב"ק קברו את אביו הק' בדזיקוב, והוא ראה זאת ברוח קדשו.

• כמו כן ראו כמה פעמים במכתבים ששלח רבי נפתלי חיים מארץ ישראל לקרוביו, שהיה כותב בהם דברי רוח הקודש גלויים ממש. פעם אחת שלח הרה"ק רבי נפתלי חיים מכתב לתלמידו וחסידו הקרוב ש"ב הרה"ק רבי אברהם שמחה מבארנוב זי"ע אחר תשעה באב, וכתב לו: כי בשעת הגבהת ספר התורה בתשעה באב נפלו עיני על התיבות 'ודבריו שמעת מתוך האש', והראוני במתיבתא דרקייעא אש רבתי על ראזוואדוב וגם דודי בכלל, והרמז לזה כי ראשי התיבות ש'מעת מ'תוך ה'אש הוא 'משה'. ובא זה לרמז כי אצל דודו הרה"ק מראזוואדוב זי"ע תהיה שריפת אש בקרוב. והוסיף לו כי בתקופת חודש תשרי הקרוב עתידה להיות אש בראזוואדוב, והרה"ק מראזוואדוב יבא אליו להיות אצלו בבארנוב, ובכך הרי הוא מזהירו כי יראה לקרב אותו ולכבדו כראוי לו, וימסור לו את כל ה'רבי'סטווע' וההנהגה באותה תקופה. ואכן מדבריו לא נפל דבר, וכך היה מעשה, שביום צום גדליה פרצה שריפה גדולה בעיר ראזוואדוב, עד שלא נשאר היכן להיות בעיר. ויברח הרה"ק מראזוואדוב עם כל הציבור ובני העיר לעיר בארנוב שלא היתה רחוקה משם, וכאשר פרצה השריפה לא נטל הרה"ק מראזוואדוב עמו שום דבר, אף לא את תיק הטלית ותפילין שלו רק את הקוויטלעך שהחסידיים נתנו לו לקראת הימים נוראים שעדיין לא קוראם, ואמר על זה: 'אידן טאר מען נישט באגנב'ענען', (אסור לגנוב מיהודים).

ואכן כשהגיע לבארנוב קיבלו הרה"ק מבארנוב בכבוד גדול מאד, ומיד התאמץ בכל כוחו לסדר את כל צרכי הרה"ק מראזוואדוב וביתו עם כל חסידיו והנלוים אליו, ופקד על בני עירו לארחם ולסדר להם את כל הנצרך כדי שיוכלו לשהות בבארנוב עד אשר יוכלו לחזור לעירם. וממש הפקיר את עצמו ולא היה רבי כלל בכל אותה תקופה, כי מסר את הכל אל הרה"ק מראזוואדוב. ואכן הרה"ק מראזוואדוב

נהג ברמה את כל סדרי המשך של ירח האיתנים בבארנוב, והתפעל מאד מגודל הכנסת האורחים ורוחב הלב שבו קיבלו אותו, עד שבאמצע החודש התבטא ואמר: 'איך שפיר מיר דא ממש ווי אינדערהיים!' (אני מרגיש כאן ממש כמו בבית!). בכלות התקופה, כאשר כבר היו יכולים לחזור לראזוואדוב, הלך הרה"ק מראזוואדוב והורה עד מאד להרה"ק מבארנוב על כל התקופה הנפלאה שהיתה לו אצלו. הוציא הרה"ק מבארנוב מחיקו את המכתב שקיבל עוד לפני כן מאת בן אחיו הרה"ק רבי נפתלי חיים השוהה בירושלים, אשר בו הורה לו את כל אשר יעשה. התפעל הרה"ק מראזוואדוב עד מאד, ואמר בהערכה רבה: 'רבי נפתלי חיים, לא טעם טעם חטא! והוסיף ואמר: 'אונז וואלטן אלע געדארפט פארן צו אים' (כולנו היינו צריכים לנסוע אליה). עד כדי כך היה מחשיב אותו.

• פעם אחת בשנת תרנ"ד הגיע מכתב מהרה"ק רבי נפתלי חיים לעיר דזיקוב, ובו כתוב לאמר: 'אויב מען וועט דערהאלטען דעם הייליגן פעטער ביו חצי סיון אזו ער אונזערע', (אם נצליח להחזיק בחיים את דודי הקדוש על לאמצע חודש סיון, אזו ישאר עמנו).

ויהי לפלא, אכן בשנה ההוא ביום י" סיון נסתלק לשמי מרום דודו הק' הרה"ק מראזוואדוב.

• רבי נפתלי חיים היה נוהג פעמים רבות במשך ימי חייו, כי כאשר היה משוחח עם אנשים, היה עונה ואומר באמצע השיחה בנוסח ובנעימה את התיבה 'והכהנים... מתוך סדר העבודה' של יום הכיפורים. והיה זה דבר תמוה בעיני כולם, אשר לא ידעו מה זאת. והנה בתקופה האחרונה לפני פטירתו שכב רבי נפתלי חיים על ערש דוי בביתו, והיו כמה אנשים שסעדו אותו בחליו. ויהי בעיצומו של יום הכיפורים, באמצע היום הורע מאד מצבו, וכאשר אחזו בביהמ"ד של 'ניסן בק' באמצע חזרת הש"ץ של מוסף, הגיעו אנשים מביתו של רבי נפתלי חיים ואמרו כי הנה עומדים ממש לפני יציאת נשמתו הק'. מיד הפסיקו הציבור את התפלה, ויצאו מתפללי ביהמ"ד לביתו לומר 'פסוקי יחוד' ושאר דברים שאומרים בעת יציאת נשמה, עד שיצאה נשמתו הק' בקדושה וטהרה. מיד חזרו כולם לביהמ"ד, ותיכף פתח הש"ץ להמשיך היכן שעמד בתפלתו, וענה ואמר בקול 'והכהנים...'. ואז נתחזר הדבר, אשר בכל ימיו התכוונן רבי נפתלי חיים לשעת פטירתו.